

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ

**ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ**

**ΜΑΘΗΜΑ : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΟΓΙΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΓΡΑΣΙΑΣ: ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΟΣ
ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**

**ΠΑΤΡΑ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1998**

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2750

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	4
Τα στοιχεία μιας συνθετικής θεωρίας πληθωρισμού.....	4
Οικονομικές καταστάσεις και πληθωρισμός.....	8
Η επιδράσεις των μεταβολών των τιμών στην επιχείρηση και στις Οικονομικές - Λογιστικές καταστάσεις της.....	9
Μεταβολή στις τιμές των αγαθών.....	9
α) Γενικές μεταβολές τιμών.....	9
β) Ειδικές μεταβολές τιμών.....	11
Η Υπόθεση του πληθωριστικού κενού.....	12
Το υπόδειγμα της πληθωριστικής οιονεί - Ισορροπίας.....	16
Πληθωρισμός ζητήσεως και η αγορά δανειακών κεφαλαίων.....	21
Πληθωρισμός ζητήσεως και πληθωρισμός κόστους.....	30
Πληθωριστική και Νομισματική επέκταση.....	36
Επιπτώσεις Πληθωρισμού.....	40
Παράγοντες που προσδιορίζουν τις επιπτώσεις του πληθωρισμού στην επιχείρηση.....	40
α) Επίδραση του ποσοστού πληθωρισμού	41
β) Επίδραση από τη φύση και το βαθμό κυκλοφορίας των περιουσιακών στοιχείων.....	41
γ) Επίδραση από τον τρόπο χρηματοδότησης της επιχείρησης.....	42
δ) Η επιδράσεις του πληθωρισμού στα πάγια στοιχεία.....	42
ε) Οι αποσβέσεις που υπολογίζονται επί της ιστορικής αξίας κτήσης δεν επαρκούν	

α την αντικατάσταση των στοιχείων που αποσβένονται.....	44
β Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την πώληση πάγιων στοιχείων είναι αναλυθεί.....	45
γ επιδράσεις του πληθωρισμού στα αποθέματα.....	46
δ επιδράσεις του πληθωρισμού στις απαιτήσεις - υποχρεώσεις και τα διαθέσιμα.....	48
ε) Επιδράσεις του πληθωρισμού στις απαιτήσεις - υποχρεώσεις.....	48
ς) Επιδράσεις του πληθωρισμού στα διαθέσιμα.....	51
ζ επιδράσεις του πληθωρισμού στα κονδύλια λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσεως».....	52
η προσδιορισμός των επιδράσεων του πληθωρισμού.....	53
θ) Στην Ευρώπη.....	54
ι) Στις λοιπές χώρες.....	56
ια διεθνείς οργανώσεις.....	57
ιβ αποκλιμάκωση πληθωρισμού στην Ελληνική οικονομία.....	58
ιγ αντιμετώπιση του προβλήματος.....	60
ιδ τα στοιχεία μιας συνθετικής θεωρίας πληθωρισμού.....	60
ιε θέσα πολιτικής και στόχος.....	60
ις βιβλιογραφία.....	63

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Φαινόμενο γνωστό από πολύ παλιά, αλλά και που τα τελευταία χρόνια ξανακάνει έντονη την παρουσία του, ο πληθωρισμός ορίζεται σαν μια τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, ο πληθωρισμός δε σημαίνει υψηλό αλλά μάλλον συνεχώς ανερχόμενο επίπεδο τιμών, αφού εξάλλου ένα επίπεδο τιμών ή κόστους ζωής μπορεί να χαρακτηριστεί υψηλό, μόνο σε σχέση με κάποιο άλλο προηγούμενο επίπεδο τιμών που αυθαίρετα το παίρνουμε σαν βάση συγκρίσεως. Έτσι, η μελέτη του πληθωρισμού δεν αναφέρεται σε μια δεδομένη κατάσταση αλλά μάλλον σε μια δυναμική διαδικασία, όπου ο ρυθμός του πληθωρισμού σημαίνει την ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών (ακριβέστερα, ενός δείκτη τιμών όπως π.χ. του δείκτη τιμών καταναλωτή) μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Το ενδιαφέρον που έχει η μελέτη του πληθωρισμού βρίσκεται στο γεγονός, ότι αυτός αποτελεί ένα φαινόμενο διαταρακτικό της ομαλής λειτουργίας του οικονομικού συστήματος. Πέρα όμως από το ότι είναι σύμπτωμα διαταραχής, ο πληθωρισμός ασκεί επιδράσεις πάνω στο σύστημα παραγωγής, διαστρεβλώνει το μηχανισμό των τιμών, αλλοιώνει με τρόπο ανομοιόμορφο τα εισοδήματα, και τελικά μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική ένταση και κρίση. Η κλασική ερμηνεία του πληθωρισμού ήταν ότι, η κυρία αιτία του αποδιδόταν στην αύξηση της προσφοράς χρήματος. Στην απλούστερη της μορφή, η άποψη αυτή, γνωστή σαν η «ποσοτική θεωρία του χρήματος», θεωρεί ότι μια οποιαδήποτε αύξηση της ποσότητας χρήματος, δηλ. της νομισματικής κυκλοφορίας, θα προκαλέσει μια ίση ποσοστιαία αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών, με την προϋπόθεση ότι τόσο η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος όσο και το πραγματικό εθνικό εισόδημα είναι σταθερά και παραμένουν αμετάβλητα. Είναι γνωστό ότι η ποσοτική θεωρία, στην απλή αυτή μορφή της, προϋποθέτει τον εξίσου γνωστό κλασικό «νόμο

του Say», σύμφωνα με τον οποίο το μέγεθος της συνολικής δαπάνης στην οικονομία είναι αναγκαστικά ίσο με το μέγεθος του συνολικού εισοδήματος, και έτσι, σαν συνέπεια, η οικονομία βρίσκεται πάντοτε σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως των παραγωγικών πόρων της. Δεν πρόκειται εδώ να ασχοληθούμε με τις λεπτομέρειες της κλασικής θεωρίας, ούτε και με τις καινοτομίες που προκάλεσε η Γενική θεωρία του Keynes στην αντίληψη για τη λειτουργία του μακροοικονομικού συστήματος. Σήμερα είναι πια γενικά παραδεκτό, ότι τα συνολικά μεγέθη εισοδήματος και δαπάνης δεν είναι αναγκαστικά ίσα μεταξύ τους, και ότι η οικονομία, πέρα από του να μη βρίσκεται πάντοτε σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως, χαρακτηρίζεται από μία μόνιμη υποαπασχόληση δυναμικού της. Όπως όμως θα δούμε παρακάτω, η κλασική «ποσοτική θεωρία» έχει και σήμερα πολλούς υποστηρικτές, οι οποίοι θεωρούν τον πληθωρισμό σαν φαινόμενο με αιτίες ουσιαστικά μόνο νομισματικές, έστω και αν τα επιχειρήματα τους έχουν πια αποσυνδεθεί από τη μηχανιστική ανάλυση της καθαυτό κλασικής θεωρίας.

Η σύγχρονη θεωρία του πληθωρισμού χαρακτηρίζεται από τρία βασικά αναλυτικά στοιχεία. Πρώτο, ο πληθωρισμός είναι φαινόμενο που η εξήγησή του πρέπει να ανάγεται στη λειτουργία του μηχανισμού προσφοράς και ζήτησεως. Δεύτερο, η οποιαδήποτε σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην προσφορά χρήματος και το επίπεδο των τιμών θα πρέπει να εξηγηθεί με βάση την αλυσιδωτή επίδραση, από χρήμα σε δαπάνη και από δαπάνη σε τιμές. Τρίτο ο πληθωρισμός είναι δυναμικό διαταρακτικό φαινόμενο, οπότε σημασία έχει η ανάλυση των παραγόντων εκείνων που συντελούν στην επιτάγχυση, σταθερότητα ή επιβράνδυση του ρυθμού πρέπει να συνδυάζει και τα τρία αυτά αναλυτικά στοιχεία στην προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου αυτού. Πέρα όμως από τα κοινά αυτά αναλυτικά στοιχεία, οι σύγχρονες θεωρίες του πληθωρισμού παρουσιάζουν μεγάλες μεταξύ τους διαφορές σε ό,τι αφορά τις αιτίες του πληθωρισμού. Μια πρόχειρη και πολύ γενική ταξινόμηση των θεωριών αυτών είναι η διάκριση ανάμεσα στις μονιστικές θεωρίες, αυτές δηλ. που θεωρούν ότι ο πληθωρισμός έχει πάντοτε μια και μοναδική ουσιαστική

αιτία, και στις πλουραλιστικές θεωρίες, όπου ο πληθωρισμός αποδίδεται στην ταυτόχρονη επένδυση και συνδυασμό δύο ή περισσότερων αιτιών και παραγόντων. Μια εναλλακτική ταξινόμηση είναι ανάμεσα στις νομισματικές ή μονεταριστικές θεωρίες (μονιστικές), σύμφωνα με τις οποίες αιτία του πληθωρισμού είναι πάντα η αύξηση της προσφοράς χρήματος, και στις «κοινωνιολογικές» θεωρίες (μονιστικές ή πλουραλιστικές), όπου ο πληθωρισμός αποδίδεται σε αιτίες που δεν εξαρτώνται άμεσα ή δεν αναφέρονται σε νομισματικά μεγέθη (όπως, π.χ., η προσπάθεια διαφόρων ομάδων να αυξήσουν το μερίδιό τους στο κοινωνικό εισόδημα, η συμπεριφορά των εργατικών συνδικάτων, η απληστία των μονοπωλίων η ολιγοπωλίων, οι πολυεθνικές εταιρείες, οι διαρθρωτικές μεταβολές που συνοδεύουν την οικονομική ανάπτυξη, κ.ο.κ.). Μια Τρίτη, και αναλυτικά ίσως πιο χρήσιμη, ταξινόμηση θεωριών είναι ανάμεσα σ' αυτές που δίνουν έμφαση στους παράγοντες της ζήτησης και σ' αυτές που δίνουν έμφαση στους παράγοντες της προσφοράς, σαν κύριων αιτιών του πληθωρισμού. Η ταξινόμηση αυτή βασίζεται στην υπόθεση ότι κάθε θεωρία του πληθωρισμού (νομισματική, κοινωνιολογική ή άλλη) θα πρέπει να βασίζει την ερμηνεία και ανάλυση του φαινομένου στο μηχανισμό της προσφοράς και ζήτησης.

Πριν αρχίσουμε τη συστηματική εξέταση των διαφόρων θεωριών περί πληθωρισμού, είναι ανάγκη να τεθεί σε μια βάση ευρύτερης προβληματικής η σχέση ανάμεσα στον πληθωρισμό και τα νομισματικά μεγέθη. Σε πρώτο πλάνο έρχεται η αναντίρρητη διαπίστωση ότι, πληθωρισμός και έντονη νομισματική επέκταση (δηλ. έντονη αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας ή της συνολικής ρευστότητας) είναι δύο φαινόμενα που συνυπάρχουν σχεδόν πάντοτε. Το ερώτημα όμως είναι εάν αυτή η συνύπαρξη, που μεταφράζεται σε στατιστική συσχέτιση, εκφράζει ή όχι μια αιτιολογική σχέση, και μάλιστα τέτοια που η νομισματική επέκταση να προκαλεί τον πληθωρισμό. Ας σημειωθεί, ότι είναι δυνατό να υπάρξει αύξηση του επιπέδου των τιμών, ακόμα και με σταθερή την προσφορά χρήματος, εάν η έτσι σταθερή συνολική ζήτηση αγαθών συναντήσει μια, για διάφορους λόγους, μειωμένη προσφορά, η μία καμπύλη συνολικής

προσφοράς που να έχει μετατοπισθεί προς τα αριστερά. Σ' ατή την περίπτωση, μια νομισματική επέκταση θα προκαλέσει μια περαιτέρω αύξηση του επιπέδου των τιμών, ενώ η πρώτη αύξηση των τιμών ήταν ανεξάρτητη από το νομισματικό παράγοντα. Ανεξάρτητα όμως από την πρωτογενή αιτία του πληθωρισμού, η εμπειρία μας διδάσκει ότι ο πληθωρισμός και νομισματική επέκταση συνυπάρχουν και συσχετίζονται στατιστικά. Ακολουθεί επομένως το ερώτημα, εάν η νομισματική επέκταση αποτελεί την προϋπόθεση, αν όχι για το ξεκίνημα μιας πληθωριστικής διαδικασίας τουλάχιστον για τη συνέχισή της.

Με άλλα λόγια, υποστηρίζεται από πολλούς οικονομολόγους ότι η νομισματική επέκταση είναι αυτή που επιτρέπει η ανέχεται, αν δεν προκαλεί, την αύξηση των τιμών.

Άρα ο πληθωρισμός θα μπορούσε πάντοτε να εξουδετερωθεί με μία μείωση της προσφοράς χρήματος, ανεξάρτητα από το εάν η αρχική αιτία του πληθωρισμού ήταν ή όχι νομισματική. Στο σημείο αυτό θα επικαλεσθούμε πάλι την εμπειρία, σύμφωνα με την οποία ναι μεν τιθασεύεται ο πληθωρισμός με νομισματική συγκράτηση, αλλά πάντα το τίμημα μιας τέτοιας πολιτικής είναι η χαλάρωση της γενικής οικονομικής δραστηριότητας, και συχνά η αύξηση της ανεργίας. Έτσι, ενώ θεωρητικά μια δραστική νομισματική συγκράτηση θα ήταν ικανή να μειώσει τον πληθωρισμό, στην πράξη βλέπουμε ότι σπάνια επιχειρείται μια τέτοια μείωση της προσφοράς χρήματος, η και το συνηθέστερο, ότι σπάνια η νομισματική συγκράτηση παίρνει την ένταση και έκταση που απαιτείται για την πλήρη εξουδετέρωση του πληθωρισμού.

Υπάρχουν δύο λόγοι γι' αυτό: Πρώτο, ενδέχεται η προσφορά χρήματος να μην είναι ένα τόσο εύχρηστο όργανο πολιτικής, αλλά μάλλον μια ενδογενής μεταβλητή. Αυτό σημαίνει ότι τα νομισματικά μεγέθη προσαρμόζονται στις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας μάλλον, παρά το αντίθετο. Δεύτερο, ο κίνδυνος να προκληθεί μια ύφεση στην οικονομία κάνει τις νομισματικές Αρχές, και όταν ακόμα μπορεί η προσφορά χρήματος να χρησιμοποιηθεί σαν όργανο πολιτικής, να είναι πολύ διστακτικές στη χρήση της νομισματικής συγκρατήσεως σαν όπλο κατά του πληθωρισμού. Για τους δύο λοιπόν αυτούς

λόγους, μας είναι δύσκολο, από την παρατήρηση ότι ο πληθωρισμός και η νομισματική επέκταση συνυπάρχουν, να συμπεράνουμε ότι ο πληθωρισμός είναι πάντοτε φαινόμενο με νομισματική αιτία, χωρίς όμως ταυτόχρονα να μπορούμε να αρνηθούμε το ότι η νομισματική επέκταση αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη συνέχιση του πληθωρισμού. Γενικά, η σχέση ανάμεσα στην αύξηση του επιπέδου των τιμών και στο ύψος των νομισματικών μεγεθών είναι πολύ πιο πολύπλοκη από ό,τι υποστηρίζει η απλή ποσοτική θεωρία, ενώ ταυτόχρονα ευσταθεί το συμπέρασμα ότι η σχέση αυτή είναι στατιστικά τόσο ισχυρή, ώστε θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Η λήψη σωστών επιχειρηματικών αποφάσεων προϋποθέτει σωστή πληροφόρηση αυτών που της λαμβάνουν και η πληροφόρηση αυτή αντλείται κατά κύριο λόγο από τη Λογιστική.

Ο Πληθωρισμός εντούτοις στρεβλώνει τα λογιστικά μεγέθη η εκτροχιάζει τα εξαγόμενα της λογιστικής του ιστορικού κόστους, με σοβαρότατες συνέπειες για το μέλλον των επιχειρήσεων ή της κοινωνικής οικονομίας. Και οι νοθεύσεις αυτής των παραγωγών της Λογιστικής είναι ανάλογες του ύψους του πληθωρισμού που ζητούν μια χώρα.

Ο πληθωρισμός κάλαξε σε όλες σχεδόν της χώρες με διψήφιους αριθμούς τώρα οι περισσότερες χώρες μέλη του ΟΟΣΑ έριξαν το ποσοστό του πληθωρισμού τους σε μονοψήφιους αριθμούς ατόνησε σ' αυτές η ανάγκη εφαρμογής μεθόδων ή διαδικασιών αποπληθωρισμού των λογιστικών μεγεθών-έτσι και στη χώρα μας γίνονται προσπάθειες. Εντούτοις οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσουν ή δημοσιεύουν οι επιχειρήσεις παραπλανούν τους ενδιαφερόμενους, αφού τα στοιχεία που περιλαμβάνουν είναι σοβαρά νοθευμένα. Ζημιογόνες επιχειρήσεις παρουσιάζονται κερδοφόρες, οι τιμές πωλήσεως των προϊόντων φαίνεται να υπερκαλύπτουν το κόστος παραγωγής, ενώ σε πολλές περιπτώσεις υπολείπονται του κόστους αντικαταστάσεως τους,

επιβάλλονται φόροι επί κερδών εικονικών που στην ουσία αποτελούν φόρους κεφαλαίου και διανέμονται πλασματικά κέρδη που αφαιμάζουν τις επιχειρήσεις. Ευνόητα είναι τα σοβαρά επακόλουθα για τις ίδιες της επιχειρήσεις και για την οικονομία της χώρας μας.

Στη σύγχρονη οικονομία ο πληθωρισμός έχει γίνει μόνιμο η απειλητικό φαινόμενο. Η πολιτικές της πλήρους απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, που αποτελεί πρώτη στο μέλημα κάθε κυβέρνησης, η επιδίωξη των κυβερνήσεων για υψηλότερα ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης, η πίεση των εργατικών οργανώσεων για αύξηση των αποδοχών των εργαζομένων κ.λ.π. τροφοδοτούν και τονώνουν τον πληθωρισμό.

***ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ.***

Μεταβολή στις τιμές των αγαθών.

Οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών δεν μένουν σταθερές. Αντίθετα μεταβάλλονται στην διαδρομή του χρόνου, εξαιτίας διάφορων ειδικών ή γενικών οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Θεωρητικά οι μεταβολές των τιμών διακρίνονται σε:

- α) Γενικές μεταβολές τιμών ή μεταβολή του γενικού επιπέδου τιμών.
- β) Ειδικές ή ατομικές μεταβολές τιμών.

α) Γενικές μεταβολές τιμών

Οι Γενικές μεταβολές τιμών αναφέρονται στις μεταβολές της γενικής αγοραστικής δύναμης του χρήματος, δηλ. στις μεταβολές του γενικού επιπέδου τιμών. Γενική αγοραστική δύναμη του χρήματος καλείται το ποσό των αγαθών και υπηρεσιών που μπορούμε να αγοράσουμε με μια ορισμένη ποσότητα χρήματος.

Οι μεταβολές αυτές χαρακτηρίζονται με τους όρους **πληθωρισμός** ή **αντιπληθωρισμός**.

Με τον όρο **πληθωρισμός** εννοούμε το φαινόμενο της γενικής ύψωσης των τιμών. Με τον όρο **αντιπληθωρισμός** εννοούμε το φαινόμενο της γενικής μείωσης των τιμών.

Η αρχική αιτία του πληθωρισμού και αντιπληθωρισμού είναι η μεταβολή του μεγέθους της συνολικής χρηματικής δαπάνης σε σχέση με την ροή των αγαθών που προσφέρονται για πώληση. Αν η συνολική ροή της αγοραστικής δύναμης που διοχετεύεται στην αγορά δεν αντισταθμίζεται από ανάλογη ροή αγαθών, θα δημιουργηθεί τάση ύψωσης των τιμών. Αν αντίθετα η συνολική δαπάνη μειωθεί, δημιουργείται τάση κάμψη των τιμών και της πραγματικής ροής της παραγωγής.

Υπάρχουν πολλών ειδών μορφές και τύποι πληθωρισμού, όπως:

- α) **Πληθωρισμός ζήτησης** (όταν υπάρχει υπέρμετρη ζήτηση)
- β) **Πληθωρισμός κόστους** (όταν προκαλείται συνεχώς αύξηση του κόστους παραγωγής).
- γ) **διαρθρωτικός πληθωρισμός** (όταν η γενική αύξηση των τιμών οφείλεται σε μικρότερους τομείς της οικονομίας).
- δ) **εισαγόμενος πληθωρισμός** (όταν στην αύξηση των τιμών συμβάλλουν σοβαρά τα εισαγόμενα από το εξωτερικό αγαθά).
- ε) **ανοικτός ή φανερός πληθωρισμός**
- στ) **λανθάνων ή έρπων ή κρυφός πληθωρισμός.**
- ζ) **Πιστωτικός πληθωρισμός** (όταν οφείλεται σε υπέρογκες πιστώσεις προς την οικονομία).
- η) **Ψυχολογικός πληθωρισμός** (όταν δημιουργείται δυσμενές ψυχολογικό κλίμα για το χρήμα) και
- θ) **διευθυνόμενος ή προγραμματισμένος** (όταν προκαλείται και κατευθύνεται από τις νομισματικές αρχές.)

Κατά την διάρκεια του **πληθωρισμού** η γενική αγοραστική δύναμη του χρήματος πέφτει, καθώς το γενικό επίπεδο των τιμών ανεβαίνει. Με την

ποσότητα χρήματος, αγοράζουμε όλο και λιγότερα αγαθά. Κατά την διάρκεια του **αντιπληθωρισμού** η γενική αγοραστική δύναμη του χρήματος αυξάνει, καθώς το γενικό επίπεδο των τιμών πέφτει με την ίδια ποσότητα χρήματος αγοράζουμε όλο και περισσότερα αγαθά.

Οι μεταβολές στο γ.ε.τ. είναι ένα σύνθετο αποτέλεσμα των μεταβολών των τιμών των επιμέρους αγαθών. Οι τιμές όλων των αγαθών και υπηρεσιών δε μεταβάλλονται κατά την ίδια αναλογία ή προς την ίδια κατεύθυνση. Οι τιμές μερικών αγαθών ανεβαίνουν, ενώ άλλων κατεβαίνουν, μερικών ανεβαίνουν ή κατεβαίνουν γρηγορότερα από τις τιμές άλλων, ενώ άλλων παραμένουν αμετάβλητες οι μεταβολές της μέσης στάθμης των τιμών όλων των αγαθών και υπηρεσιών αποτελούν τις καλούμενες Γενικές μεταβολές των τιμών. Οι γενικές μεταβολές των τιμών μετριοούνται με τη χρήση διαφόρων τιμών.

β) Ειδικές μεταβολές τιμών.

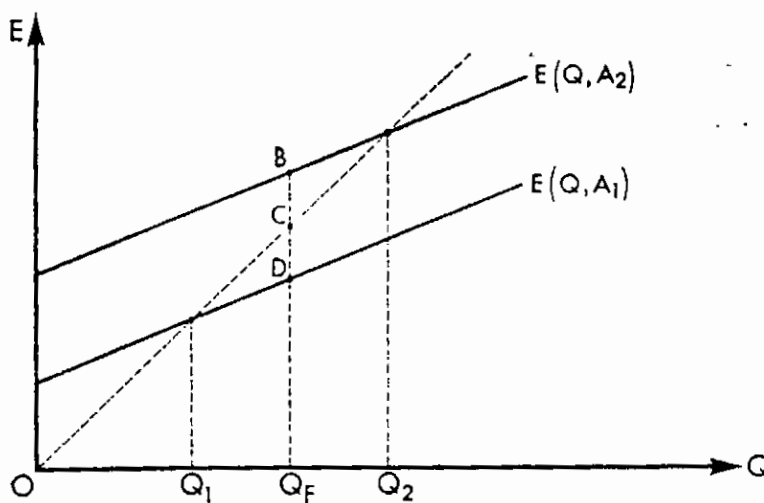
Οι ειδικές μεταβολές των τιμών αναφέρονται στις ατομικές τιμές των επιμέρους αγαθών κι υπηρεσιών. Οι μεταβολές αυτές είναι ανεξάρτητες από τις μεταβολές του γ. ε. τ. δηλ. είναι ανεξάρτητες από τ μεταβολή της αγοραστικής αξίας του χρήματος ή προέρχονται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά, δηλ από τις αλλαγές στην προσφορά και ζήτηση των επιμέρους αγαθών ή υπηρεσιών, από τις τεχνολογικές μεταβολές, από τις αλλαγές στις επιθυμίες των αγοραστών κ.λ.π.

Ειδικές τιμές είναι ενδεχόμενο να μεταβάλλονται, ανεξάρτητα αν υπάρχει ή όχι σημαντική μεταβολή στο γενικό επίπεδο τιμών.

Οι μεταβολές στις ειδικές τιμές των επιμέρους αγαθών είναι δυνατό να παρακολουθούνται με ειδικούς δείκτες τιμών π.χ. δείκτες τιμών τροφίμων, ειδών ενδύσεως, υποδύσεως κ.λ.π.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΟΥ.

Η αντίληψη ότι ο πληθωρισμός οφείλεται σε κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως στην οικονομία, είναι η περισσότερο διαδεομένη, και γι' αυτό αρχίζουμε τη συστηματική παρουσίαση των θεωριών περί πληθωρισμού με τα βασικά υποδείγματα πληθωρισμού ζήτησεως. Το απλούστερο υπόδειγμα της κατηγορίας αυτής μπορεί να διατυπωθεί με βάση το διάγραμμα των 45° , που χρησιμοποιείται ευρύτατα στην εκλαϊκευμένη έκδοση της κεϋνσιανής θεωρίας. Στο Σχήμα (5.1) έχουμε στον οριζόντιο άξονα το πραγματικό συνολικό εισόδημα ή προϊόν (Q), και στον κάθετο άξονα έχουμε το σε πραγματικούς όρους ή σε σταθερές τιμές ύψος της συνολικής δαπάνης της οικονομίας (E). Υποθέτουμε ότι το ύψος της πραγματικής συνολικής δαπάνης προσδιορίζεται από το πραγματικό εισόδημα (βασικά μέσω της συναρτήσεως καταναλώσεως, η οποία και δίνει στην καμπύλη συνολικής δαπάνης την κλίση που έχει) καθώς και από ορισμένα στοιχεία αυτόνομων δαπανών (A), τα οποία εκφράζουν τις δαπάνες για επενδύσεις, του δημοσίου τομέα, και τις καθαρές εξαγωγές.

Τέλος, στον οριζόντιο άξονα σημειώνουμε το εθνικό προϊόν που αντιστοιχεί στην πλήρη απασχόληση (Q_F). Εάν τώρα υποθέσουμε ότι τα αυτόνομα στοιχεία της συνολικής δαπάνης είναι A_2 , τότε έχουμε ένα θεωρητικό σημείο μακροοικονομικής ισορροπίας στο επίπεδο προϊόντος Q_2 , το οποίο όμως δεν είναι πραγματοποιήσιμο αφού υποθέσαμε ότι η οικονομία δεν μπορεί να παράγει περισσότερο από το Q_F . Έχουμε λοιπόν μια κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως (με $Q_2 > Q_F$) που συνεπάγεται αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών. Η γνωστή συνθήκη ισορροπίας, όπου η αξία του εθνικού εισοδήματος ισούται με την αξία της συνολικής δαπάνης, πραγματοποιείται στην περίπτωση αυτή με την αύξηση των τιμών, δηλαδή μόνο σε ονομαστικούς - χρηματικούς και όχι πραγματικούς όρους. Η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο επίπεδος συνολικής δαπάνης και παραγωγής στο σημείο πλήρους απασχολήσεως, δηλαδή η απόσταση BC στο Σχήμα (5.1), είναι γνωστή σαν «πληθωριστικό κενό» ή πληθωριστικό χάσμα. Το κενό αυτό εκφράζει την έκταση της μείωσης της συνολικής δαπάνης (ή, ακριβέστερα, των αυτόνομων στοιχείων της) που απαιτείται για να εξαφανισθεί η κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως, δηλαδή για να μειωθεί το επίπεδο προϊόντος θεωρητικής ισορροπίας από Q_2 στο Q_F , και για να εκλείψει έτσι ο λόγος που ωθεί προς τα επάνω το γενικό επίπεδο τιμών. Πράγματι, εάν η μερική παράγωγος E_1 εκφράζει την οριακή ροπή προς δαπάνη (κυρίως την οριακή ροπή προς κατανάλωση, που στο Σχήμα 5.1 είναι σταθερή), έχουμε ότι:

$$dQ = \frac{1}{1 - E_1} dA$$

Έτσι, από την απλή θεωρία του πολλαπλασιαστή, ξέρουμε ότι με $-dA = BC$ θα προκληθεί $-dQ = Q_F - Q_2$. Για χάρη της συμμετρίας, στο Σχήμα (5.1) παρουσιάζεται και η καμπύλη συνολικής δαπάνης $E(Q, A_1)$, η οποία προσδιορίζει ένα σημείο θεωρητικής ισορροπίας Q_1 , μικρότερο από το προϊόν πλήρους απασχολήσεως. Η απόσταση CD είναι γνωστή σαν «αντιπληθωριστικό κενό», γιατί εκφράζει την αύξηση της αυτόνομης δαπάνης

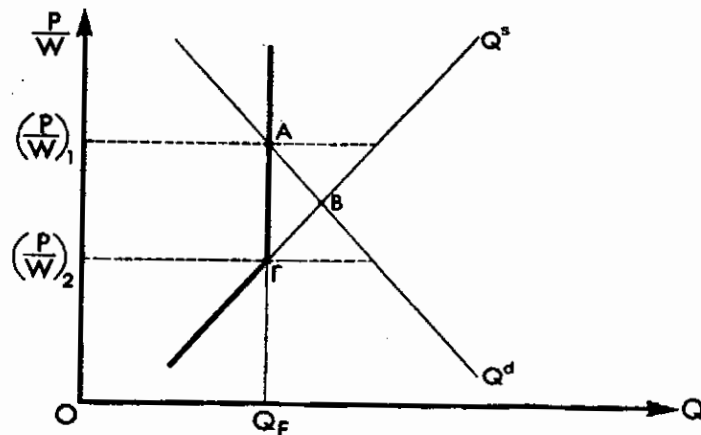
που απαιτείται για την εξαφάνιση της διαφοράς $Q_1 - Q_F$. Ο όρος αντιπληθωριστικό κενό σημαίνει ότι η διαφορά αυτή εκφράζει μια κατάσταση υπερβάλλουσας προσφοράς ή ελλειμματικής ζήτησεως, η οποία προκαλεί πτώση στο γενικό επίπεδο τιμών. Σύμφωνα όμως με την απλή κεϋνσιανή θεωρία, οι τιμές παρουσιάζουν απόλυτη δυσκαμψία προς τα κάτω. Κατά συνέπεια, η μακροοικονομική ισορροπία διαμορφώνεται, με σταθερές τιμές, στο επίπεδο Q_1 , το οποίο, όντας χαμηλότερο απ' αυτό που αντιστοιχεί στην πλήρη απασχόληση, συνεπάγεται ανεργία (ένα ποσοστό ανεργίας του εργατικού δυναμικού ανάλογο με την απόσταση $(Q_1 - Q_F)$). Έτσι, η απόσταση CD είναι σωστότερο να αποκαλείται « κενό ανεργίας », αφού εκφράζει την αναγκαία αύξηση της δαπάνης όχι για να εξαφανισθεί μια αντιπληθωριστική υπερβάλλουσα προσφορά, αλλά μάλλον για να αποκατασταθεί ένα επίπεδο εισοδήματος και παραγωγής το οποίο θα συνεπάγεται πλήρη απασχόληση.

Στο υπόδειγμα αυτό έχουμε την απλούστερη έκφραση της κεϋνσιανής « αρχής της ενεργού ζήτησεως », σύμφωνα με την οποία μια κατάσταση ελλειμματικής συνολικής δαπάνης προκαλεί ανεργία, ενώ μια κατάσταση υπερβάλλουσας συνολικής δαπάνης ή ζήτησεως προκαλεί πληθωρισμό. Δε θα ασχοληθούμε εδώ με την περίπτωση της ελλειμματικής δαπάνης, αφού στα προηγούμενα κεφάλαια εξετάσαμε λεπτομερειακά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εμφανίζεται και διατηρεί η ανεργία. Η περίπτωση όμως της πληθωριστικής καταστάσεως χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση, και τούτο διότι, ενώ η συνέχιση του πληθωρισμού προϋποθέτει τη διατήρηση της υπερβάλλουσας ζήτησεως, ενδέχεται ο ίδιος ο πληθωρισμός να προκαλέσει μεταβολή στο μέγεθος της υπερβάλλουσας αυτής ζήτησεως. Στην περίπτωση αυτή, διακρίνουμε τρεις πιθανές επιπτώσεις του πληθωρισμού. Πρώτο, η αύξηση του επιπέδου των τιμών μπορεί να μειώσει την αγοραστική αξία των ταμειακών διαθεσίμων και της ρευστής περιουσίας των νοικοκυριών, προκαλώντας έτσι μια προς τα κάτω μετατόπιση της συναρτήσεως καταναλώσεως. Δεύτερο, η αύξηση των τιμών αυξάνει τις συναλλακτικές ανάγκες για ονομαστικές μονάδες χρήματος, και η αύξηση αυτή της ζήτησεως

χρήματος μπορεί, εάν η προσφορά χρήματος είναι σταθερή, να προκαλέσει αύξηση των επιτοκίων. Με τη σειρά της, η αύξηση αυτή των επιτοκίων μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το ύψος της επενδυτικής δαπάνης, και έτσι να προκαλέσει μια προς τα κάτω μετατόπιση της καμπύλης συνολικής δαπάνης. Τρίτο, ο πληθωρισμός, η αύξηση δηλ. του επιπέδου τιμών των εγχωρίων προϊόντων, μπορεί να προκαλέσει μείωση των εξαγωγών και αύξηση των εισαγωγών, εάν τα εγχώρια προϊόντα έγιναν σχετικά ακριβότερα απ' ό,τι πριν σε σχέση με τα ξένα προϊόντα. Μια τέτοια μείωση του μεγέθους των καθαρών εξαγωγών (δηλ. της διαφοράς εξαγωγές - εισαγωγές) θα προκαλέσει κι αυτή μια προς τα κάτω μετατόπιση της καμπύλης συνολικής δαπάνης. Βλέπουμε λοιπόν ότι, εάν οι τρεις αυτές επιπτώσεις του πληθωρισμού συντρέχουν, ενδέχεται το χάσμα $Q_1 - Q_F$ του Σχήματος (5.1) να μειώνεται προοδευτικά μέχρις ότου εξαλειφθεί. Εάν συμβεί αυτό, τότε βλέπουμε τα εξής: Μια κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως έχει οπωσδήποτε πληθωριστικές συνέπειες, οι οποίες όμως από μόνες τους συμβάλλουν στη σταδιακή εξαφάνιση της πληθωριστικής αιτίας. Μετά δηλαδή από μία φάση συνεχούς αυξήσεως των τιμών, η οικονομία θα τείνει να σταθεροποιηθεί σε ένα καινούριο, υψηλότερο, αλλά και πάλι σταθερό επίπεδο τιμών. Εάν η πληθωριστική διαταραχή μιας αρχικής ισορροπίας ήταν η αύξηση στο επίπεδο ενός από τα αυτόνομα στοιχεία δαπάνης, τότε ο πληθωρισμός, σαν διαδικασία συνεχούς αυξήσεως του επιπέδου των τιμών, κάποτε θα μηδενισθεί, εκτός εάν η διαταραχή αυτή επαναλαμβάνεται. Αξίζει να τονίσουμε εδώ ότι, εφόσον οι δύο σταθεροποιητικές επιπτώσεις του πληθωρισμού προέρχονται απ' τις μεταβολές στην πραγματική αξία των ταμειακών διαθεσίμων και στα επιτόκια, είναι προφανές ακόμα και ο απλός αυτός τύπος κενσιστανού πληθωρισμού προϋποθέτει, για τη συνέχιση και διατήρησή του είτε διαρκή επανάληψη της πληθωριστικής διαταραχής είτε συνεχή αύξηση της προσφοράς χρήματος. Πραγματικά, μια τέτοια συνεχής και σταθερή αύξηση της προσφοράς χρήματος θα εμποδίσει την πτώση των πραγματικών ρευστών διαθεσίμων των νοικοκυριών και ταυτόχρονα θα εμποδίσει την αύξηση των επιτοκίων.

ΤΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΟΝΕΙ - ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ.

Η θεωρία πληθωρισμού ζητήσεως, που αναπτύχθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, είναι η απλούστερη δυνατή, αφού η προσοχή μας ήταν συγκεντρωμένη στη λεγόμενη αγορά αγαθών, ή αλλιώς στη σχέση ανάμεσα στη συνολική ζήτηση και στη συνολική προσφορά. Αφού όμως ο πληθωρισμός είναι ένα πολύ σύνθετο φαινόμενο, χρειάζεται να αναφερθούμε σε περισσότερες από μία διαστάσεις του, ιδιαίτερα εφόσον η υπερβάλλουσα ζήτηση για προϊόν είναι ενδεχόμενο να έχει αντίκτυπο και σε κάποιο άλλο τομέα ή αγορά της οικονομίας, με την οποία η αγορά προϊόντος έχει ιδιαίτερο δεσμό. Προς την κατεύθυνση αυτή, της διευρύνσεως της θεωρίας πληθωρισμού ζητήσεως, έχουμε δύο υποδείγματα. Το πρώτο οφείλεται στον Δανό οικονομολόγο Bent Hansen, και εξετάζει την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε τυχόν υπερβάλλουσα ζήτηση στην αγορά προϊόντος με την κατάσταση στην αγορά εργασίας.

Αυτό που συνδέει τις δύο αγορές είναι ο πραγματικός μισθός, το πηλίκιο δηλαδή του ονομαστικού μισθού (W), ο οποίος προσδιορίζεται από τη σχέση προσφοράς και ζήτησεως εργασίας, προς το επίπεδο τιμών (P), το οποίο προσδιορίζεται από τη σχέση προσφοράς και ζήτησεως προϊόντος. Στο Σχήμα (5.2) έχουμε στον οριζόντιο άξονα το μέγεθος του προϊόντος (Q) και στον

κάθετο άξονα το αντίστροφο του πραγματικού μισθού (P/W). Η καμπύλη Q^s είναι η καμπύλη της επιθυμητής συνολικής προσφοράς προϊόντος που, με την υπόθεση ότι το ύψος παραγωγής εξαρτάται από το μέγεθος της απασχολούμενης εισροής εργασίας, είναι ταυτόχρονα και η καμπύλη που εκφράζει την επιθυμητή ζήτηση εργασίας απ' την πλευρά των παραγωγών - επιχειρήσεων. Η θετική κλίση της, ως προς το αντίστροφο του πραγματικού μισθού, οφείλεται στη γνωστή αρνητική σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη ζήτηση εργασίας και στον πραγματικό μισθό, και στο ότι η προσφορά προϊόντος εξαρτάται θετικά από το μέγεθος της απασχολήσεως. Έτσι, όσο υψηλότερος είναι ο πραγματικός μισθός, τόσο μικρότερη θα είναι η επιθυμητή ζήτηση εργασίας, και κατά συνέπεια τόσο μικρότερη θα είναι και η επιθυμητή προσφορά- παραγωγή προϊόντος.

$$Q^s = F(N^d) = F\left[h\left(\frac{P}{W}\right)\right] = f\left(\frac{P}{W}\right), \quad \text{με } f' < 0$$

Η καμπύλη Q^d είναι η καμπύλη της επιθυμητής συνολικής ζήτησεως προϊόντος, η οποία είναι συνάρτηση του εισοδήματος. Η αρνητική κλίση της καμπύλης αυτής στο Σχήμα (5.2) στηρίζεται στην υπόθεση ότι, όσο υψηλότερος είναι ο πραγματικός μισθός, τόσο υψηλότερο θα είναι και το ποσοστό του συνολικού εθνικού εισοδήματος που προέρχεται από εργασία. Επιπρόσθετα, υποθέτουμε ότι οι εργαζόμενοι, αυτοί δηλαδή που έχουν σαν αποκλειστική ή κύρια πηγή εισοδήματος μισθούς και ημερομίσθια, έχουν υψηλότερη ροπή προς κατανάλωση από αυτούς που δεν έχουν εισοδήματα από εργασία (π.χ. κεφαλαιούχους, επιχειρηματίες, γαιοκτήμονες, επαγγελματίες κ.λ.π.). Σύμφωνα με τις υποθέσεις αυτές, η επιθυμητή συνολική ζήτηση προϊόντος είναι θετική συνάρτηση του ύψους του πραγματικού μισθού ή, που είναι το ίδιο, αρνητική συνάρτηση του αντίστροφου του πραγματικού μισθού, όπως φαίνεται στο Σχήμα (5.2). Τέλος, στο ίδιο Σχήμα υπάρχει μια κάθετη γραμμή που δείχνει το μέγιστο δυνατό προϊόν που μπορεί να παραχθεί (Q_F)

δείχνει από τη μία μεριά τη μέγιστη πραγματική συνολική προσφορά προϊόντος, και από την άλλη τη μέγιστη πραγματική προσφορά εργασίας.

Έχουμε λοιπόν στο Σχήμα (5.2) τις εξής σχέσεις. η απόσταση ανάμεσα στην καμπύλη Q^d και στη γραμμή Q_F εκφράζει την υπερβάλλουσα ζήτηση (εάν $Q^d > Q_F$) η προσφορά (εάν $Q^d < Q^s$) προϊόντος, αφού η πραγματική συνολική προσφορά προϊόντος, σε κάθε επίπεδο πραγματικού μισθού, είναι το λιγότερο από τα δύο μεγέθη Q^d και Q_F , δηλαδή:

Πραγματική προσφορά προϊόντος = $\min(Q^d, Q_F)$

Επίσης, η απόσταση ανάμεσα στην καμπύλη Q^s και στη γραμμή Q_F εκφράζει την υπερβάλλουσα ζήτηση (εάν $Q^s > Q_F$) ή προσφορά (εάν $Q^s < Q_F$) εργασίας. Χρησιμοποιούμε τώρα αυτές τις έννοιες της υπερβάλλουσας ζήτησεως και στις δύο αγορές, για να προσδιορίζουμε τη δυναμική συμπεριφορά των δύο μεταβλητών - τιμών. Έτσι, υποθέτουμε ότι το επίπεδο τιμών μεταβάλλεται κατά περίοδο ή μονάδα χρόνου, ανάλογα με την υπερβάλλουσα ζήτηση ή προσφορά στην αγορά προϊόντος, σύμφωνα με τον τύπο:

$$DP = \alpha (Q^d - Q_F)$$

όπου α είναι ένας θετικός συντελεστής που εκφράζει την ταχύτητα μεταβολής του επιπέδου τιμών κατά μονάδα χρόνου. Εννοείται ότι στον τύπο αυτό αντί Q_F θα πρέπει να βάλουμε Q^s , όταν το Q^s είναι μικρότερο από το Q_F . Αντίστοιχα, υποθέτουμε ότι ο ονομαστικός μισθός μεταβάλλεται κατά μονάδα χρόνου ανάλογα με την υπερβάλλουσα ζήτηση η προσφορά στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τον τύπο:

$$DW = \beta (Q^s - Q_F)$$

όπου β είναι ένας θετικός συντελεστής που εκφράζει την ταχύτητα μεταβολής του ονομαστικού μισθού κατά μονάδα χρόνου.

Βλέπουμε στο Σχήμα (5.2) ότι, όταν ο πραγματικός μισθός (ή το αντίστροφό του) είναι $(P/W)_1$, σ' αυτό το επίπεδο επιθυμητή συνολική ζήτηση και στην πραγματική συνολική προσφορά προϊόντος (και έτσι το επίπεδο τιμών δεν έχει, στο σημείο αυτό, τάση να μεταβληθεί) αλλά ταυτόχρονα, όμως σ' αυτό τον πραγματικό μισθό αντιστοιχεί μια υπερβάλλουσα ζήτηση εργασίας, με συνέπεια να προκαλείται μια αύξηση των ονομαστικών μισθών. Αντίθετα, στο επίπεδο πραγματικού μισθού $(P/W)_2$ έχουμε ισότητα ανάμεσα στην προσφορά και ζήτηση εργασίας, αλλά ταυτόχρονα, σ' αυτό τον πραγματικό μισθό, η επιθυμητή συνολική ζήτηση προϊόντος είναι μεγαλύτερη από την πραγματική συνολική προσφορά, και κατά συνέπεια προκαλείται μια αύξηση του επιπέδου τιμών. Έτσι αφού οι καμπύλες συμπεριφοράς νοικοκυριών και επιχειρήσεων είναι συναρτήσεις του πραγματικού μισθού, η ισορροπία στα πλαίσια του Σχήματος (5.2) ορίζεται σαν η κατάσταση εκείνη στην οποία δεν μεταβάλλεται ο πραγματικός μισθός. Το σημείο Α δεν είναι σημείο ισορροπίας, αφού $DP = 0$ αλλά $DW > 0$, και επομένως η μεταβλητή (P/W) μειώνεται ή ο πραγματικός μισθός έχει τάση να αυξηθεί. Επίσης το σημείο Γ δεν είναι σημείο ισορροπίας, αφού $DP = 0$ αλλά $DW > 0$, και έτσι η μεταβλητή (P/W) αυξάνεται, ή ο πραγματικός μισθός έχει τάση να μειωθεί. Η ταυτόχρονη λειτουργία των δύο μηχανισμών προσαρμογών ονομαστικών μισθών και επιπέδου τιμών μας λέει ότι η ισορροπία θα υπάρξει όταν :

$$D\left(\frac{P}{W}\right) = DP - DW = 0$$

Είναι λοιπόν προφανές, ότι ο πραγματικός μισθός ισορροπίας θα είναι κάπου στο διάστημα μεταξύ $(P/W)_1$ και $(P/W)_2$ και μάλιστα στο ύψος του σημείου Β, εάν οι ταχύτητες μεταβολής τιμών (α) και των ονομαστικών μισθών (β) είναι μεταξύ τους ίσες. Διαφορετικά, ο πραγματικός μισθός ισορροπίας θα προσδιορισθεί σχετικά πλησιέστερα στο επίπεδο του σημείου Α, ή , αλλιώς, υψηλότερα του επιπέδου του σημείου Β, όσο μεγαλύτερη είναι

η ταχύτητα μεταβολής του ονομαστικού μισθού, και το αντίστροφο. Πράγματι, στον πραγματικό μισθό ισορροπίας έχουμε :

$$\alpha(Q^d - Q_F) = \beta(Q^s - Q_F)$$

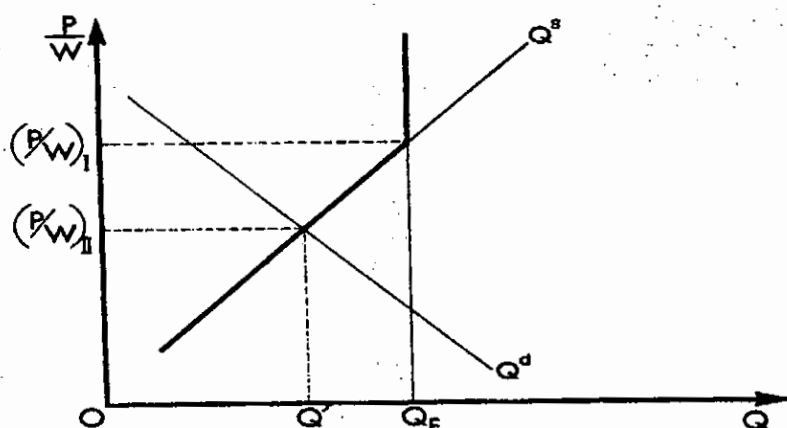
Έχουμε δηλαδή μια ισορροπία, με την έννοια ενός επιπέδου πραγματικού μισθού που δεν έχει τάση να μεταβληθεί, στην οποία μπορούν να συνυπάρχουν υπερβάλλουσα ζήτηση προϊόντος και υπερβάλλουσα ζήτηση εργασίας, με αποτέλεσμα τόσο το επίπεδο τιμών όσο και ο ονομαστικός μισθός να αυξάνουν ισοποσοστιαία. Αυτό είναι βέβαια μια ιδιαίτερη μορφή ισορροπίας, η οποία προκύπτει από τις αλληλοεξουδετερούμενες επιπτώσεις δύο επί μέρους ανισορροπιών, με αποτέλεσμα η ουσιαστική ενδογενής μεταβλητή του συστήματος να μη μεταβάλλεται. Αυτού του είδους η ισορροπία είναι γνωστή σας «οιονεί - ισορροπία».

Στο Σχήμα (5.2) οι καμπύλες Q^d και Q^s έχουν έτσι τοποθετηθεί ώστε η μακροοικονομική οιονεί - ισορροπία να είναι αναγκαστικά μια πληθωριστική κατάσταση, εφόσον φυσικά ο πληθωρισμός δεν προκαλέσει μετατόπιση των καμπύλων αυτών. Ο πληθωρισμός είναι κι' εδώ αποτέλεσμα της υπερβάλλουσας ζήτησεως προϊόντος, αλλά το υπόδειγμα του Hansen μας δείχνει ότι σε μια τέτοια κατάσταση θα πρέπει, κανονικά, να συνυπάρχει και μια κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως στην αγορά εργασίας. Σε ένα άλλο σχήμα θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε τις καμπύλες Q^d και Q^s , έτσι ώστε να τέμνονται αριστερά της γραμμής Q_F . Σ' αυτή την περίπτωση θα έχουμε μια αντιπληθωριστική οιονεί - ισορροπία, όπως φαίνεται στο Σχήμα (5.3). Στο επίπεδο πραγματικού μισθού $(P/W)_I$ έχουμε $DP < 0$ και $DW = 0$, ενώ στο επίπεδο $(P/W)_{II}$ έχουμε $DP = 0$ και $DW < 0$.

Είναι προφανές, ότι η τελική οιονεί - ισορροπία θα υπάρξει σε κάποιο επίπεδο πραγματικού μισθού ανάμεσα στα δύο αυτά επίπεδα, όπου θα συνυπάρχουν υπερβάλλουσα προσφορά προϊόντος και υπερβάλλουσα

προσφορά εργασίας· το προϊόν θα προσδιορισθεί κάπου στο διάστημα Q' και Q_F , μικρότερο δηλαδή του επιπέδου πλήρους απασχολήσεως, με ανεργία.

Συμπεραίνοντας, βλέπουμε ότι στο υπόδειγμα του Bent Hansen μπορούμε να έχουμε είτε μια πληθωριστική οιονεί - ισορροπία με πλήρη απασχόληση (η περίπτωση του Σχήματος 5.2), είτε μια αντιπληθωριστική οιονεί - ισορροπία με ανεργία (η περίπτωση του Σχήματος 5.3), είτε, τέλος μια πλήρη ισορροπία χωρίς υπερβάλλουσα ζήτηση ή προσφορά σε καμιά αγορά, με πλήρη απασχόληση (αυτό θα μπορούσε να δειχθεί σε ένα διάγραμμα όπου οι καμπύλες Q^d και Q^s θα τέμνονταν σε κάποιο σημείο επάνω στη γραμμή Q_F , και όπου επίσης οι ταχύτητες μεταβολής, α και β , θα ήταν ίσες μεταξύ τους).

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Ενώ στην προηγούμενη παράγραφο διερευνήσαμε τις διασυνδέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στην αγορά προϊόντος και την αγορά εργασίας, με την προκύπτουσα δυνατότητα μιας πληθωριστικής οιονεί - ισορροπίας, ερχόμαστε τώρα σε μια άλλη θεωρία πληθωρισμού ζήτησεως, η οποία συνδέει την υπερβάλλουσα ζήτηση προϊόντος με την κατάσταση και λειτουργία της αγοράς δανειακών κεφαλαίων. Η θεωρία αυτή, παλαιότερη και από την απλή

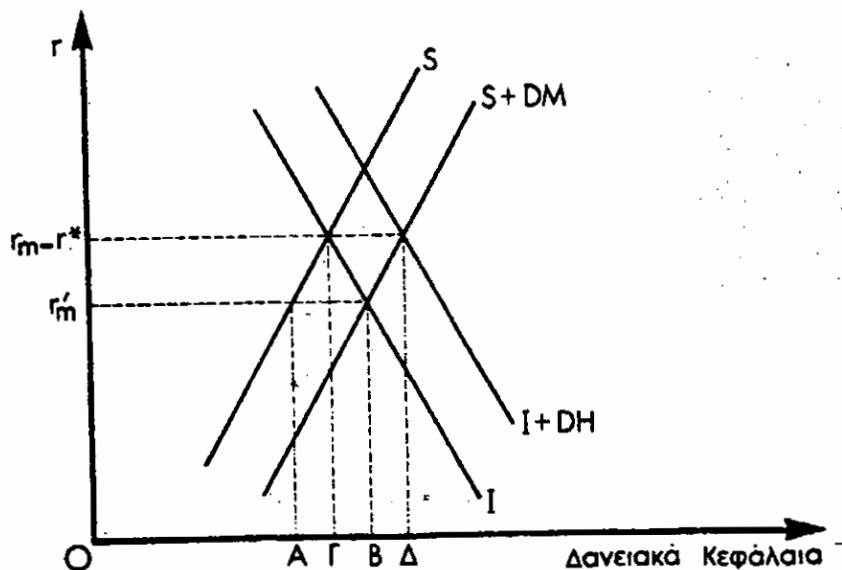
κεϋνσιανή του πληθωριστικού κενού ή χάσματος και από τη θεωρία του Hansen, οφείλεται στον Σουηδό οικονομολόγο Khut Wicksell. Κύριο χαρακτηριστικό της θεωρίας αυτής είναι, ότι θεωρεί τον πληθωρισμό σαν φαινόμενο που ναι μεν εκδηλώνεται σαν συνέπεια της υπερβάλλουσας ζήτησεως στην αγορά προϊόντος, αλλά που όμως οφείλεται σε νομισματική διαταραχή (π.χ. αύξηση της προσφοράς χρήματος ή του ρυθμού αύξησης της προσφοράς χρήματος). Σε αντίθεση όμως προς τους νεότερους μονεταριστές, ο Wicksell θεωρούσε ότι μια νομισματική διαταραχή, για να έχει πληθωριστικές συνέπειες, θα πρέπει να επηρεάσει πρώτα την ισορροπία στην αγορά δανειακών κεφαλαίων και μέσω αυτής την αγορά προϊόντος. Ποια είναι όμως αυτή η ισορροπία που υπόκειται σε νομισματικές διαταραχές; Ο ορισμός της ισορροπίας έχει δύο όψεις. Έχουμε πρώτα τη γνωστή συνθήκη μακρο - ισορροπίας που ισχύει και στην απλή κεϋνσιανή ανάλυση, σύμφωνα με την οποία το συνολικό εισόδημα σχηματίζεται από την επιθυμητή δαπάνη για κατανάλωση και την επιθυμητή δαπάνη για επενδύσεις, αλλά ταυτόχρονα το συνολικό εισόδημα είτε διατίθεται για κατανάλωση είτε αποταμιεύεται. Έτσι λοιπόν η μακροοικονομική ισορροπία, που ουσιαστικά σημαίνει ισορροπία στην αγορά προϊόντος, χαρακτηρίζεται από την ισότητα ανάμεσα στις αποταμιεύσεις και στο επιθυμητό μέγεθος των επενδύσεων. Πέρα όμως από τη σημασία της για την αγορά δανειακών κεφαλαίων. Πραγματικά, η καμπύλη των επενδύσεων (που είναι αρνητική συνάρτηση του επιτοκίου) είναι ουσιαστικά μια καμπύλη προσφοράς δανειακών κεφαλαίων. Στην περίπτωση των αποταμιεύσεων, ο ρόλος του επιτοκίου είναι ότι εκφράζει τη λεγόμενη «προτίμηση χρόνου», δηλ. το γεγονός ότι, αφού ένα χρηματικό ποσό έχει για τον κάτοχό του μεγαλύτερη αξία ή χρησιμότητα τώρα παρά εάν του είναι διαθέσιμο στο μέλλον, για να δεχθεί κάποιος αποταμιεύοντας ένα μέρος του εισοδήματος να το στερηθεί, θα απαιτήσει ένα αντάλλαγμα, μια δηλαδή υπόσχεση ότι, αντί του τωρινού ποσού θα του επιστραφεί μελλοντικά ένα μεγαλύτερο ποσό. Η διαφορά αυτή είναι ο τόκος, το δε επιτόκιο μετράει τον τόκο που κερδίζεται κατά μονάδα χρόνου σε κάθε μονάδα (ποσό)

αποταμιεύσεως. Υποθέτουμε λοιπόν ότι, αφού η «προτίμηση χρόνου», δηλ. η προτίμηση του τώρα έναντι του μέλλοντος, είναι θετική συνάρτηση της χρονικής διάρκειας της προσωρινής αποστερήσεως ενός ποσού, καθώς επίσης και ότι το ψυχολογικό κόστος της αποστερήσεως είναι αύξουσα συνάρτηση του μεγέθους της αποστερήσεως, το μέγεθος αυτό της αποστερήσεως (δηλ. το μέγεθος των αποταμιεύσεων) θα είναι αύξουσα συνάρτηση του επιτοκίου. Στην περίπτωση των επενδύσεων, της ζητήσεως δηλαδή δανειακών κεφαλαίων, το επιτόκιο εκφράζει το κόστος δανεισμού ή το κόστος ευκαιρίας ιδίων κεφαλαίων, το οποίο συγκρίνεται με την οριακή αποδοτικότητα των επενδυτικών προγραμμάτων προκειμένου να καθορισθεί το εάν συμφέρει ή όχι η πραγματοποίησή τους. Επειδή δε η οριακή αυτή αποδοτικότητα των επενδύσεων είναι, με δεδομένο τεχνολογικό περιβάλλον, φθίνουσα συνάρτηση του όγκου των επενδύσεων (ο γνωστός νόμος της φθίνουσας αποδόσεως), συμπεραίνουμε ότι η καμπύλη ζητήσεως δανειακών κεφαλαίων συνδέεται αρνητικά με το ύψος του επιτοκίου.

Το επιτόκιο ισορροπίας της αγοράς δανειακών κεφαλαίων, που αντιστοιχεί στην ισότητα αποταμιεύσεων και επενδύσεων, ονομάζεται «φυσικό επιτόκιο», και η σημασία του είναι διπλή. Απ' τη μια πλευρά, είναι ένα επιτόκιο που προσδιορίζεται, όπως έλεγαν οι κλασικοί, «από τη φειδώ και την παραγωγικότητα» και με την έννοια αυτή είναι ένα «φυσικό» επιτόκιο, αφού εκφράζει τις προτιμήσεις των ατόμων για κατανομή του εισοδήματός τους ανάμεσα σε τωρινή και μελλοντική χρήση του, ενώ ταυτόχρονα εκφράζει το ποιες παραγωγικές χρήσεις των αποταμιευμάτων αυτών μπορούν να γίνουν έτσι ώστε και οι δανειστές και οι δανειζόμενοι να είναι ικανοποιημένοι. Το φυσικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο της κλασικής ισορροπίας, όπως αυτό προσδιορίζεται από «πραγματικές» οικονομικές αιτίες χωρίς νομισματικές παρεμβολές. Από την άλλη πλευρά, είναι ένα επιτόκιο στο οποίο αντιστοιχεί ισορροπία στην αγορά προϊόντος, και επομένως σταθερότητα στο γενικό επίπεδο τιμών. Εκτός όμως από το φυσικό επιτόκιο, υπάρχει και το «αγοραίο επιτόκιο», στο οποίο να μεν αντιστοιχεί ισότητα ανάμεσα στην προσφορά και

τη ζήτηση δανειακών κεφαλαίων, αλλά όχι και ισότητα ανάμεσα στις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις. Το αγοραίο επιτόκιο διαφέρει από το φυσικό κατά το ότι διαμορφώνεται κάτω απ' την επίδραση νομισματικών παραγόντων.

Ποιοι είναι οι νομισματικοί αυτοί παράγοντες; Πρώτο, έχουμε τη ζήτηση για «αποθησαυρισμό», για αύξηση (ή και μείωση) των διακρατουμένων ρευστών διαθεσίμων, που έτσι γίνονται αδρανή ποσά (η έννοια αυτή έχει στενή συγγένεια με την «προτίμηση ρευστότητας» του Keynes). Στο σχήμα (5.4)

έχουμε την καμπύλη ζήτησεως δανειακών κεφαλαίων για επενδύσεις (I), που μπορεί να προσαυξάνεται κατά τη ζήτηση για αποθησαυρισμό (DH). Δεύτερο, έχουμε την προσφορά τραπεζικών πιστώσεων, που σημαίνει την αύξηση της προσφοράς λογιστικού χρήματος (DM), η οποία μπορεί να προστίθεται στο μέγεθος των προσφερόμενων αποταμιευτικών κεφαλαίων (s).

Ας υποθέσουμε ότι, στο Σχήμα (5.4), έχουμε μια αρχική κατάσταση ισορροπίας στην τομή των καμπύλων S και I, υποθέτοντας ότι $DM = 0$ και $DH = 0$. Στο σημείο αυτό ισορροπίας ταυτίζονται το φυσικό επιτόκιο (r^*) με το αγοραίο επιτόκιο (r_m). Ας υποθέσουμε περαιτέρω ότι αυτή η ισορροπία

διαταράσσεται όταν οι τράπεζες, κάτω απ' την επίδραση διαφόρων παραγόντων (π.χ. αύξηση αποθεμάτων τους σε χρυσό ή συνάλλαγμα), αυξάνουν την προσφορά δανειακών κεφαλαίων πέρα απ' τις προσφερόμενες αποταμιεύσεις, κατά το ποσό DM , το οποίο εδώ εκφράζει τη σταθερή κατά μονάδα χρόνου έκδοση νέου χρήματος. Σαν συνέπεια, το αγοραίο επιτόκιο μειώνεται στο (r'_m), διαμορφώνεται δηλ. σε επίπεδο κατώτερο του φυσικού επιτοκίου. Εδώ όμως εμφανίζεται το εξής φαινόμενο: με το χαμηλότερο επιτόκιο αποθαρρύνονται οι αποταμιεύσεις ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνονται οι επενδύσεις, και έτσι οδηγούμαστε σε κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως στην αγορά προϊόντος. Οι επενδυτές, παρασυρόμενοι απ' το χαμηλό (ή χαμηλότερο του κανονικού, φυσικού) επιτόκιο, επιθυμούν να αφιερώσουν για επενδύσεις, και έτσι για μελλοντική κατανάλωση, ένα τμήμα του συνολικού εισοδήματος μεγαλύτερο από αυτό που θέλουν τα νοικοκυριά να αποταμιεύσουν. Στην προσπάθεια τους να αποσπάσουν παραγωγικούς συντελεστές από άλλες χρήσεις, οι επενδυτές προκαλούν υπερβάλλουσα ζήτηση και στην αγορά προϊόντος και στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα τον πληθωρισμό. Ο πληθωρισμός στη θεωρία του Wicksell οφείλεται στο ότι οι τράπεζες, παρεμβαίνοντας στην αγορά δανειακών κεφαλαίων, διαμόρφωσαν το αγοραίο επιτόκιο σε επίπεδο κατώτερο του φυσικού επιτοκίου. Η πληθωριστική άνοδος του επιπέδου των τιμών θα συνεχίζεται (η λεγόμενη «σωρευτική πληθωριστική διαδικασία») εφόσον θα συνεχίζεται η κατάσταση αυτή. Η νομισματική ισορροπία θα αποκατασταθεί μόνο εάν οι τράπεζες σταματήσουν τη συνεχή επέκταση των πιστώσεων τους ($DM = 0$), ή εάν η νομισματική αυτή επέκταση απορροφηθεί σε ζήτηση για αποθησαυριζόμενα αδρανή χρηματικά κεφάλαια ($DH = DM$). Συνοπτικά, στο Σχήμα (5.4), έχουμε τις εξής καταστάσεις:

$$S(r^*) = I(r^*)$$

$$S(r') + DM = I(r')$$

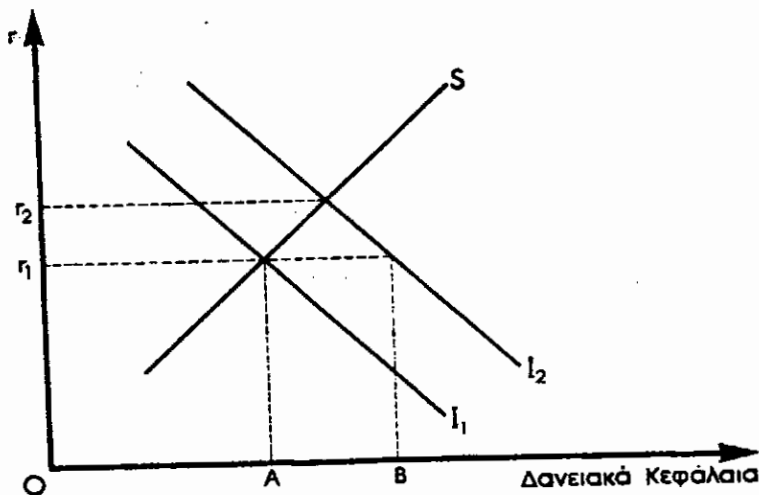
$$\eta' \quad I(r') - S(r') = DM = AB$$

$$S(r^*) + DM = I(r^*) + DH$$

$$\eta' \quad I(r^*) - S(r^*) = DM - DH = AB - \Gamma\Delta = 0$$

$$DP = \alpha(I - S) = \alpha(Q^d - Q^s)$$

Μια άλλη περίπτωση εφαρμογής της θεωρίας αυτής απεικονίζεται στο Σχήμα (5.5), όπου μια αρχική ισορροπία διαταράσσεται

όταν η καμπύλη των αποταμιεύσεων μετατοπισθεί προς τα δεξιά (από I_1 σε I_2), εκφράζοντας μια γενική αύξηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων (π.χ. κύμα τεχνολογικών ανακαλύψεων ή καινοτομιών). Εάν οι τράπεζες διατηρήσουν το παλιό επιτόκιο, καλύπτοντας τη διαφορά AB με έκδοση νέου χρήματος, τότε θα έχουμε μια πληθωριστική κατάσταση. Μετά τη μετατόπιση της καμπύλης των επενδύσεων, το φυσικό επιτόκιο αυξήθηκε κι' αυτό (στο r_2), και έτσι η επιμονή στο παλιό (πρώην φυσικό, αλλά τώρα απλώς αγοραίο r_1) επιτόκιο προκαλεί διάσταση ανάμεσα σε επιθυμητό ύψος επενδύσεων και ύψος αποταμιεύσεων, και έτσι πληθωρισμό.

$$I_1(r_1) = S(r_1) \quad , \quad \text{και} \quad DP = 0$$

$$I_2(r_1) = S(r_1) + DM \quad , \quad \text{και} \quad DP > 0$$

$$I_2(r_2) = S(r_2) \quad , \quad \text{και} \quad DP = 0$$

Ενώ η καμπύλη επενδύσεων μετατοπίστηκε αυξητικά, η καμπύλη αποταμιεύσεων παρέμεινε σταθερή. Χωρίς την παρέμβαση των τραπεζών, η αγορά θα εξισορροπούσε στο νέο φυσικό επιτόκιο (r_2), όπου η αύξηση του επιτοκίου θα παρότρυνε τους αποταμιευτές να αποταμιεύσουν περισσότερο, επιτρέποντας έτσι τη χρηματοδότηση ενός μεγαλύτερου όγκου επενδύσεων. Οι επενδυτές θα δέχονταν να πληρώσουν υψηλότερο επιτόκιο, αφού η μετατόπιση της καμπύλης I εκφράζει τη γενική άνοδο της αποδοτικότητας που επιτρέπει την πληρωμή υψηλότερου επιτοκίου. Η διατήρηση του παλιού χαμηλού φυσικού επιτοκίου θα ήταν τότε μόνο δυνατή, εάν η καμπύλη των αποταμιεύσεων μετατοπιζόταν κι' αυτή ακριβώς όπως η καμπύλη των αποταμιεύσεων.

Το συμπέρασμα είναι ότι μια οποιαδήποτε νομισματική παρέμβαση στην αγορά δανειακών κεφαλαίων, που διαμορφώνει αγοραίο επιτόκιο μικρότερο από το φυσικό επιτόκιο, προκαλεί μια πληθωριστική κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησεως. Ο Βαθύτερος λόγος είναι ότι πρόκειται για μια «τεχνητή» δηλαδή μη - φυσική, μείωση του επιτοκίου, που ωθεί τους επενδυτές να προσπαθήσουν μια ανακατανομή των παραγωγικών πόρων προς χρήσεις που δεν ταυτίζονται με τις προτιμήσεις των νοικοκυριών - αποταμιευτών. Οι επιχειρήσεις - επενδυτές, χρησιμοποιώντας τη χρηματική ευχέρεια που τους παρέχει η χαμηλότοκη πολιτική των τραπεζών, συναγωνίζονται στην προμήθεια κεφαλαιουχικών αγαθών, πρώτων υλών και εργασίας, προκαλώντας γενική αύξηση τιμών και μισθών (ιδίως όταν η οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως). Με τον πληθωρισμό κατορθώνεται να αποσπασθούν παραγωγικοί πόροι από τους τομείς παραγωγής καταναλωτικών αγαθών προς τους τομείς παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών. Με την έτσι προκαλούμενη μείωση των

καταναλωτικών και αύξηση των κεφαλαιουχικών αγαθών, ο πληθωρισμός ωθεί την οικονομία σε μια « αναγκαστική αποταμίευση». Η έννοια της αναγκαστικής αποταμιεύσεως, που προκαλεί ο πληθωρισμός, είναι ότι με την, μέσω ακριβώς της ανόδου τιμών, μεταφορά πόρων από την παραγωγή καταναλωτικών στην παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών, το ποσοστό του συνολικού προϊόντος που απορροφά ο τελευταίος αυτός τομέας είναι (ή γίνεται) μεγαλύτερο απ' το αντίστοιχο ποσοστό που η κοινωνία θέλει να αφιερώσει για μελλοντική χρήση (δηλ. από τις αποταμιεύσεις). Κατά συνέπεια, η πληθωριστική αναγκαστική αποταμίευση οδηγεί σε μια διαστρέβλωση της παραγωγικής διαδικασίας, πιθανότατα δε, όπως πολλοί οικονομολόγοι έχουν υποστηρίζει, σε μια πρόσκαιρη υπερ - επένδυση, που από μόνη της εγκλείει το σπέρμα της γενικής υφέσεως της οικονομίας που αναγκαστικά θα επακολουθήσει.

Είδαμε ότι μια νομισματική επέκταση ή παρέμβαση στην αγορά δανειακών κεφαλαίων, θα προκαλέσει μια πληθωριστική διαδικασία (με τις συνέπειες που περιγράψαμε πιο πάνω), μόνον εάν το αποτέλεσμα της παρεμβάσεως αυτής είναι να διαμορφωθεί το αγοραίο επιτόκιο ισορροπίας σε επίπεδο κατώτερο του φυσικού. Από αυτά συνάγεται ότι σε μια δυναμική - αναπτυσσόμενη οικονομία, πληθωριστικές επιδράσεις θα έχει μόνο ένας ρυθμός αυξήσεως της προσφοράς χρήματος, ανώτερος απ' αυτόν που δικαιολογείται από τις διευρυνόμενες συναλλακτικές ανάγκες της οικονομίας. Από την άποψη μιας μακροχρόνιας πολιτικής νομισματικής σταθερότητας, είναι δυνατό να καθορισθεί ένας κανονικός και μη - πληθωριστικός ετήσιος ρυθμός αυξήσεως της προσφοράς χρήματος, του οποίου όμως ο ακριβής προσδιορισμός θα εξαρτάται από τις προβλεπόμενες πραγματικές εξελίξεις στο μεσοπρόθεσμο μέλλον (το θέμα των νομισματικών στόχων). Εκείνο που χρειάζεται να τονίσουμε, στα πλαίσια της τωρινής αναλύσεως, είναι ότι δεν είναι μια οποιαδήποτε νομισματική επέκταση πληθωριστική, αλλά μόνον όταν παρεμβαίνει στη διατάραξη της «φυσικής» ισορροπίας στην αγορά δανειακών κεφαλαίων. Ο πληθωρισμός οφείλεται στην υπερβάλλουσα ζήτηση, για αγαθά

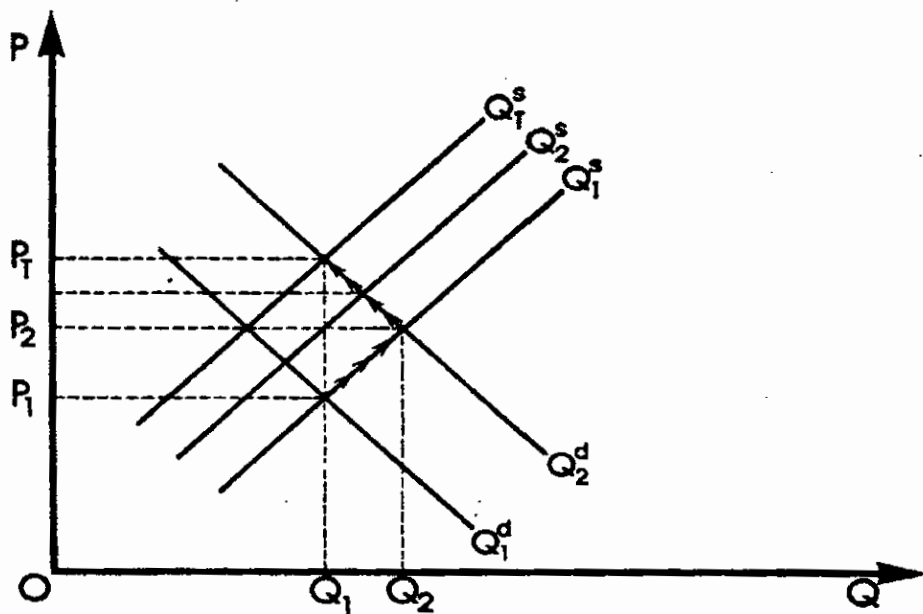
και παραγωγικούς πόρους, η οποία εκφράζει τη διαστρεβλωτική συνέπεια του να επιδιώκεται μια τεχνητή ή βιασμένη ανακατανομή των πόρων ενάντια στις προτιμήσεις των νοικοκυριών (δηλ. των καταναλωτών - αποταμιευτών). Σε μια οικονομία, που αναπτύσσεται ομαλά και ισόρροπα, μπορεί θεωρητικά να σχεδιασθεί μια ετήσια νομισματική επέκταση, η οποία δε θα διαταράσσει τη «φυσικής» ισορροπίας στην αγορά δανειακών κεφαλαίων. Ο πληθωρισμός οφείλεται στην υπερβάλλουσα ζήτηση, για αγαθά και παραγωγικούς πόρους, η οποία εκφράζει τη διαστρεβλωτική συνέπεια του να επιδιώκεται μία τεχνητή ή βιασμένη ανακατανομή των πόρων ενάντια στις προτιμήσεις των νοικοκυριών (δηλ. των καταναλωτών - αποταμιευτών). Σε μια οικονομία, που αναπτύσσεται ομαλά και ισόρροπα, μπορεί θεωρητικά να σχεδιασθεί μια ετήσια νομισματική επέκταση, η οποία δε θα διαταράσσει τη «φυσική» ισορροπία ανάμεσα στις επενδύσεις και αποταμιεύσεις. Απομένει όμως να εξετασθεί το εάν μια παρέμβαση, που μειώνει το αγοραίο επιτόκιο κάτω του φυσικού, θα συνεπάγεται μια ατέλειωτη σωρευτική πληθωριστική διαδικασία, ή, εάν ο πληθωρισμός θα τείνει να μειώνεται, μέχρις ότου η οικονομία σταθεροποιηθεί σε κάποιο υψηλότερο επίπεδο τιμών. Στο θέμα αυτό διακρίνουμε δύο τάσεις. Σύμφωνα με την πρώτη, υπάρχουν σπουδαίοι σταθεροποιητικοί παράγοντες που συντελούν στο τελικό σταμάτημα της σωρευτικής πληθωριστικής διαδικασίας. Ο κυριότερος είναι ότι, οι ίδιες οι τράπεζες δε θα μπορέσουν να διατηρούν επ' άπειρο το μέγεθος αυτό της πιστωτικής επεκτάσεως που απαιτείται για να παραμείνει το αγοραίο επιτόκιο κάτω του φυσικού. Ο πληθωρισμός, εκτός από τις άλλες επιπτώσεις του, διαβρώνει συνεχώς και τα πραγματικά αποθεματικά των τραπεζών, περιορίζοντας έτσι προοδευτικά τη δανειοδοτική τους ικανότητα. Βέβαια η κεντρική τράπεζα σε σπύσει να αναπληρώνει ή και αυξάνει τα λόγω του πληθωρισμού συρρικνούμενα αποθεματικά των τραπεζών. Τέλος, εάν η προσφορά τραπεζικών πιστώσεων είναι τελείως ανεξάρτητη από οποιονδήποτε κέντρο - τραπεζικό έλεγχο, η εάν δεν είναι συνάρτηση αποθεματικών, τότε δεν υπάρχει προφανής λόγος για τον οποίο οι τράπεζες θα εξαναγκαστούν να περιορίσουν την πληθωριστική

υπερβάλλουσα προσφορά πιστώσεων. Αυτό συνδέεται και με την άλλη άποψη περί σωρευτικής πληθωριστικής διαδικασίας, η οποία βλέπει τη διαδικασία αυτή να μην έχει από μόνη της τάσεις μετριασμού της ενστάσεώς της. Ο λόγος ότι η σχέση ανάμεσα στο επιτόκιο και το επίπεδο τιμών είναι αμφίρροπη: το χαμηλό επιτόκιο προκαλεί πληθωρισμό, αλλά και ο πληθωρισμός κάνει το δανεισμό ακόμα συμφερότερο, διατηρώντας έτσι η και εντείνοντας το χάσμα ανάμεσα στις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις. Όμως κι εδώ υπάρχει ένας επιπρόσθετος παράγων που είναι εξισορροπητικός: το γεγονός ότι η συνέχιση του πληθωρισμού δημιουργεί την προσδοκία συνεχίσεως του. Από τη στιγμή που η πληθωριστική αυτή προσδοκία εισχωρήσει στις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στους δανειστές και τους δανειζόμενους, είναι ενδεχόμενο το αγοραίο επιτόκιο, προσαυξανόμενο με τον προσδοκώμενο ρυθμό πληθωρισμού, να πλησιάσει το επίπεδο του φυσικού επιτοκίου. Τέλος, εάν τίποτε άλλο δε συμβεί το πιθανότερο είναι ότι ο πληθωρισμός θα ξεθυμάνει όταν η οικονομία, έχοντας ήδη υπερεπενδύσει και φθάσει το επίπεδο πλήρους απασχολήσεως, περάσει σε μια φάση υφέσεως.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ.

Οι θεωρίες πληθωρισμού ζήτησεως που εξετάσαμε στις προηγούμενες παραγράφους, έχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά: πρώτο, οι αυξήσεις του επιπέδου των τιμών συνδέονται με αυξήσεις άλλων «τιμών», όπως π.χ. μισθών, τιμών πρώτων υλών, κ.λ.π., και δεύτερο, ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο ανισορροπίας, σύμπτωμα διαταραχής, και συνήθως είναι και φαινόμενο ανισορροπίας, σύμπτωμα διαταραχής, και συνήθως είναι και φαινόμενο παροδικό, εκτός εάν οι διαταρακτικές αιτίες που το προκάλεσαν συνεχίζουν με τη δράση τους να το προκαλούν. Ο πληθωρισμός, ακόμα και στην περίπτωση της οιονεί -ισορροπίας, είναι φαινόμενο που συνεπάγεται και εκφράζει διαταραχή και όχι πλήρη ισορροπία. Συνδετικός κρίκος, ανάμεσα στον πληθωρισμό ζήτησεως και στον πληθωρισμό κόστους, αποτελεί το γεγονός ότι

τιμές και μισθοί (επισημαίνοντας τους μισθούς από τα άλλα στοιχεία του κόστους παραγωγής) συνήθως ακολουθούν ταυτόχρονη ανοδική πορεία ή, το συνηθέστερο, η αύξηση στις τιμές προηγείται ή έπεται χρονικά των μεταβολών στους μισθούς. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή σαν «σπειροειδής κίνηση τιμών και μισθών» και αποτελεί τη σπουδαιότερη δυσκολία για τη διάκριση ανάμεσα στον πληθωρισμό ζήτησεως και τον πληθωρισμό κόστους.

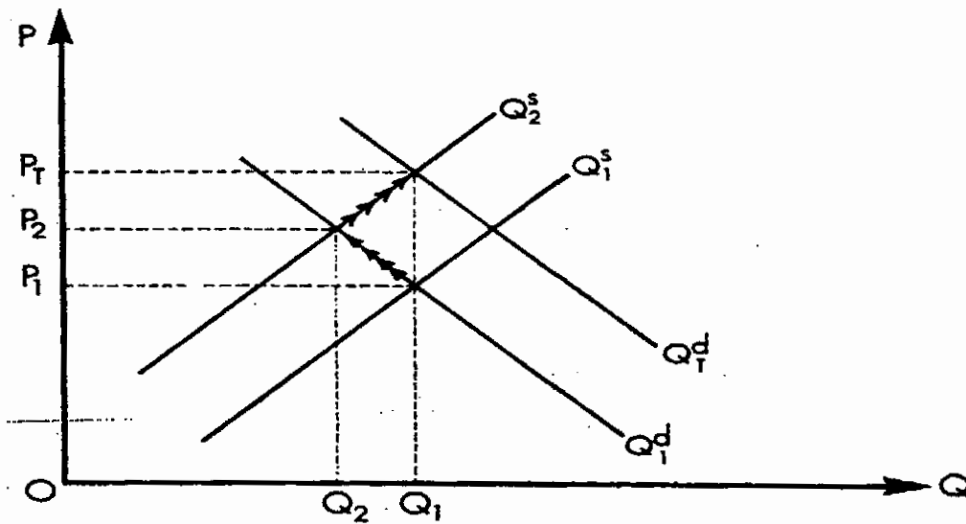
Στο Σχήμα (5.6) έχουμε μια ισορροπία στην τομή των καμπύλων συνολικής ζήτησεως (Q_1^d) και συνολικής προσφοράς (Q_1^s) προϊόντος, στην οποία αντιστοιχεί ένα επίπεδο παραγωγής Q_1 και ένα επίπεδο τιμών P_1 . Στην ίδια αυτή ισορροπία αντιστοιχεί και ένα επίπεδο απασχολήσεως, καθώς και ένα επίπεδο ονομαστικών μισθών που υποθέτουμε ότι είναι σταθεροί, μέχρις ότου μεταβληθούν ύστερα από εσκεμμένη πράξη των εργαζομένων ή των ενώσεών τους. Μια επεκτατική δημοσιονομική ή νομισματική πολιτική, ή και μια αλλαγή σε κάποιο από τα αυτόνομα στοιχεία της συνολικής δαπάνης, προκαλεί τη μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζήτησεως προς τα δεξιά (στην Q_2^d). Στο παλιό επίπεδο τιμών P_1 , τώρα αντιστοιχεί μια υπερβάλλουσα ζήτηση, που έχει σαν αποτέλεσμα μια πληθωριστική άνοδο των τιμών. Η πληθωριστική

διαδικασία θα συνεχίζεται εφόσον υπάρχει υπερβάλλουσα ζήτηση, και θα
 τερματισθεί όταν το επίπεδο τιμών ανέβει στο P_2 , όπου συνολική προσφορά
 και ζήτηση έγιναν πάλι ίσες μεταξύ τους, σε ανώτερο όμως ύψος προϊόντος
 (Q_2). Μέχρι εδώ είχαμε ένα πληθωρισμό ζήτησεως, που κατέληξε σε αύξηση
 και των τιμών αλλά και του προϊόντος, με την προϋπόθεση ότι οι ονομαστικοί
 μισθοί έμειναν σταθεροί. Είναι όμως πολύ πιθανό, όπως είδαμε σε
 προηγούμενο κεφάλαιο, σε αντίδραση για την αύξηση των τιμών, να
 εμφανισθεί μια ισόποση αύξηση και των μισθών. Η καμπύλη συνολικής
 προσφοράς θα μετατοπισθεί προς τα επάνω κατά το $dW = dP = P_2 - P_1$.
 Συνέπεια της μετατοπίσεως αυτής είναι η περαιτέρω αύξηση των τιμών, έτσι
 ώστε η συνολική αύξηση τους να είναι μεγαλύτερη απ' την προηγούμενη
 αύξηση των ονομαστικών μισθών. Αυτό θα προκαλέσει νέες μισθολογικές
 αυξήσεις, με συνεχείς προς τα επάνω μετατοπίσεις της καμπύλης συνολικής
 προσφοράς, μέχρις ότου φθάσουμε στο τελικό σημείο ισορροπίας (P_T, Q_1).
 Ξεκινώντας από το ενδιάμεσο σημείο (P_2, Q_2), το σύστημα υπέστη τις
 συνέπειες ενός πληθωρισμού κόστους, που κατέληξε σε περαιτέρω αύξηση
 των τιμών αλλά και μείωση του συνολικού προϊόντος (και της απασχολήσεως)
 πίσω στο αρχικό του επίπεδο, δηλαδή από το Q_2 στο Q_1 . Στο υποθετικό αυτό
 παράδειγμα έχουμε μια πληθωριστική διαδικασία, που άρχισε με αιτία την
 επέκταση της συνολικής ζήτησεως (με αποτέλεσμα το επίπεδο τιμών να
 αυξηθεί από P_1 σε P_2) και συνεχίστηκε με αιτία τις αυξήσεις κόστους, δηλ.
 των ονομαστικών μισθών, και έτσι τις μετατοπίσεις της καμπύλης συνολικής
 προσφοράς (με αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση των τιμών από P_2 σε P_T).
 Στο τέλος της πληθωριστικής αυτής διαδικασίας, και εφόσον το σύνολο των
 μισθολογικών αυξήσεων ισοφάρισε το σύνολο των αυξήσεων του επιπέδου
 των τιμών, η οικονομία επέστρεψε στο αρχικό επίπεδο παραγωγής προϊόντος
 και απασχολήσεως. Το κύριο όμως χαρακτηριστικό του πληθωρισμού αυτού,
 που αρχικά ήταν πληθωρισμός ζήτησεως και ύστερα έγινε πληθωρισμός
 κόστους, είναι ότι μεσολάβησε στη μεν πρώτη φάση μια αύξηση του προϊόντος
 και της απασχολήσεως, ενώ στη δεύτερη φάση που ακολούθησε, το προϊόν και

η απασχόληση μειώθηκαν. Τέλος, το γεγονός ότι η πληθωριστική διαδικασία τερματίστηκε όταν το επίπεδο τιμών έφθασε στο P_T οφείλεται στο ότι, σε κάθε περίοδο το μέγεθος των μισθολογικών αυξήσεων υποθέσαμε ότι ήταν ίσο προς το μέγεθος της αύξησης του επιπέδου τιμών που συνέβη της αμέσως προηγούμενη περίοδο, δηλαδή, ότι $dW_t = dP_{t-1}$ (το t σημαίνει χρονική περίοδο).

Στο Σχήμα (5.7) απεικονίζεται μια διαφορετική περίπτωση.

Εδώ, ξεκινώντας από μια αρχική κατάσταση ισορροπίας στο σημείο (P_1, Q_1) ,

υποθέτουμε ότι αρχίζει μια πληθωριστική διαδικασία με αιτία την προς τα επάνω μετατόπιση της καμπύλης συνολικής προσφοράς, από (Q_1^s) στην (Q_2^s) . Η μετατόπιση αυτή οφείλεται, υποθέτουμε, στην αύξηση των ονομαστικών μισθών, δηλ. του κόστους παραγωγής. Το μέγεθος της μισθολογικής αυτής αύξησης αντιστοιχεί στην κάθετη απόσταση ανάμεσα στις δύο καμπύλες προσφοράς. Έχουμε έτσι μια φάση πληθωρισμού κόστους, που έχει σαν

συνέπεια την αύξηση του επιπέδου των τιμών στο επίπεδο P_2 , αλλά και την ταυτόχρονη μείωση της παραγωγής και της απασχολήσεως στο επίπεδο Q_2 . Στο τέλος αυτής της διαδικασίας πληθωρισμού κόστους, βλέπουμε ότι το μέγεθος της αυξήσεως των τιμών είναι μικρότερο από το μέγεθος της αυξήσεως των ονομαστικών μισθών, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση υψηλότερου επιπέδου πραγματικών μισθών, πράγμα που εξηγεί τη μείωση της απασχολήσεως. Μια τέτοια φάση πληθωρισμού κόστους δεν έχει αναγκαστικά παραπέρα συνέπειες και συνέχεια, εκτός εάν οι συνέπειες της στην παραγωγή και απασχόληση προκαλέσουν αντιδράσεις απ' τη μεριά των δημοσιονομικών - νομισματικών Αρχών. Πραγματικά, στο Σχήμα (5.7) υποθέτουμε ότι, με μέτρα επεκτατικής πολιτικής, επιχειρείται η επαναφορά της οικονομίας στο προηγούμενο επίπεδο προϊόντος (Q_1). Αποτέλεσμα της επεκτατικής πολιτικής αυτής είναι η μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζήτησεως από (Q_1^d) στην (Q_T^d) . Με τη μετατόπιση αυτή και με δεδομένη την καμπύλη συνολικής προσφοράς στη θέση (Q_2^s) , προκαλείται μια υπερβάλλουσα ζήτηση, που έχει σαν συνέπεια την αρχή μιας διαδικασίας πληθωρισμού ζήτησεως. Στη φάση αυτή, το επίπεδο τιμών αυξάνει από P_2 σε P_T , ενώ ταυτόχρονα αυξάνει και το προϊόν (και η απασχόληση) από Q_2 σε Q_1 , όπως ακριβώς ήταν και η επιδίωξη της επεκτατικής πολιτικής που προκάλεσε τον πληθωρισμό ζήτησεως. Στο σημείο τελικής ισορροπίας (P_T, Q_1), βλέπουμε ότι το σύνολο των αυξήσεων του επιπέδου τιμών ισοφάρισε το σύνολο των μισθολογικών αυξήσεων και η οικονομία επέστρεψε στο αρχικό επίπεδο προϊόντος και απασχολήσεως. Το γεγονός όμως ότι, μέχρι το τέλος της πληθωριστικής αυτής διαδικασίας, προηγήθηκε η φάση πληθωριστικής αυτής διαδικασίας, προηγήθηκε ή φάση πληθωρισμού κόστους και έπειτα ακολούθησε η φάση πληθωρισμού ζήτησεως, είχε σαν συνέπεια στη μεν πρώτη φάση να μειωθεί το προϊόν και η απασχόληση, ενώ στη δεύτερη φάση, που ακολούθησε, το προϊόν και η απασχόληση αυξήθηκαν. Θα πρέπει όμως να τονισθεί ιδιαίτερα το ότι, ενώ

στην περίπτωση όπου η πρώτη φάση του πληθωρισμού οφειλόταν σε αυξήσεις της συνολικής ζήτησεως, η επόμενη φάση πληθωρισμού κόστους ήταν μια σχεδόν αυτόματη συνέπεια της πρώτης, στην περίπτωση όπου ο πληθωρισμός οφειλόταν αρχικά σε παράγοντες κόστους, η επόμενη φάση πληθωρισμού ζήτησεως δεν ήταν αυτόματη συνέπεια της πρώτης, αλλά αποτέλεσμα μιας προσχεδιασμένης πολιτικής η οποία αποβλέπει στην αποκατάσταση του προηγούμενου υψηλού επιπέδου απασχολήσεως. Ήδη από τα προηγούμενα κεφάλαια γνωρίζουμε ότι, κάθε πολιτική υψηλής ή πλήρους απασχολήσεως έχει πληθωριστικές συνέπειες, οι οποίες είναι τόσο πιο έντονες όσο πιο κοντά ευρίσκεται η οικονομία στην κατάσταση πλήρους απασχολήσεως ή ότι, οι πληθωριστικές συνέπειες της επεκτατικής πολιτικής είναι ιδιαίτερα έντονες όταν ο στόχος της είναι η επίτευξη ενός ποσοστού ανεργίας μικρότερου του φυσικού ποσοστού ανεργίας.

Όπως ειπώθηκε και στην αρχή της παραγράφου αυτής, η λεγόμενη «σπειροειδής αύξηση τιμών και μισθών» κάνει εξαιρετικά δύσκολο το να ξεκαθαρίσουμε εάν πρόκειται για πληθωρισμό ζήτησεως ή για πληθωρισμό κόστους, ιδιαίτερα όταν και οι δύο αυτές αιτίες πληθωρισμού συντρέχουν. Για την ακρίβεια, η χρονική προτεραιότητα, που τόσο αυστηρά καθορίσαμε στα δύο παραπάνω παραδείγματα (δηλ. στα Σχήματα 5.6 και 5.7), έχει περισσότερο θεωρητικό παρά πρακτικό - εμπειρικό χαρακτήρα, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η ζήτηση και η προσφορά (το κόστος) επενεργούν ταυτόχρονα ή σχεδόν ταυτόχρονα σαν παράγοντες πληθωρισμού. Με βάση όμως την ανάλυση που προηγήθηκε μπορούμε να εφαρμόσουμε, έστω και επιφυλακτικά, τα εξής κριτήρια: Πρώτο, εάν μια πληθωριστική διαδικασία συνοδεύεται από αύξηση της απασχολήσεως, τότε πρόκειται βασικά για πληθωρισμό ζήτησεως, ή ότι οι πληθωριστικοί παράγοντες που προέρχονται απ' τη μεριά της ζήτησεως υπερισχύουν απέναντι σ' όλους τους άλλους παράγοντες που ενδέχεται να συντρέχουν. Αντίθετα, εάν μια πληθωριστική διαδικασία συνοδεύεται από μείωση της απασχολήσεως, τότε ο πληθωρισμός αυτός οφείλεται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο σε παράγοντες κόστους. Δεύτερο,

εξετάζοντας πληθωριστικά επεισόδια που συμπλήρωσαν μια κυκλική εξέλιξη πριν κατασταλάξουν σε υψηλότερο επίπεδο τιμών και σε περίπου ίδιο με το πριν τον πληθωρισμό ποσοστό ανεργίας, εάν κατά τη διάρκεια του κύκλου εμφανίστηκε μια πρόσκαιρη μείωση (αύξηση) του ποσοστού ανεργίας, τότε η πρώτη ή αρχική αιτία του πληθωριστικού επεισοδίου οφειλόταν σε παράγοντες ζήτησεως (κόστους) που αργότερα προκάλεσαν, αυτόματα ή και όχι, την εμφάνιση πληθωρισμού κόστους (ζήτησεως). Τα δύο αυτά κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ερμηνεία πραγματικών πληθωριστικών καταστάσεως, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας και εποχής, και με το σκοπό να διευκολύνουν στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, με τον περιορισμό όμως (που ισχύει σαφώς στη θεωρητική ανάλυση που προηγήθηκε) ότι όταν μιλάμε για πληθωρισμό κόστους, ή πληθωρισμό που οφείλεται σε μετατοπίσεις της καμπύλης προσφοράς, εννοούμε μόνο αυξήσεις στο κόστος εργασίας, δηλαδή αυξήσεις των ονομαστικών μισθών. Όπως θα εξετάσουμε παρακάτω, η έννοια του πληθωρισμού κόστους έχει ευρύτερη εφαρμογή, αφού η αμοιβή της εργασίας καλύπτει ένα μέρος μόνο του συνολικού κόστους παραγωγής. Τέλος, στην ανάλυση της παραγράφου αυτής αγνοήσαμε το ρόλο των πληθωριστικών προσδοκιών, οι οποίες, όπως ξέρουμε, επηρεάζουν πολλές φορές καθοριστικά τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον πληθωρισμό και τις μεταβολές στο ποσοστό ανεργίας που τον συνοδεύουν.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ.

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγική παράγραφο του κεφαλαίου αυτού, για πολλούς οικονομολόγους σημασία δεν έχει τόσο πολύ το εάν μια πληθωριστική διαδικασία άρχισε με αφορμή κάποια διαταραχή από την πλευρά της ζήτησεως ή της προσφοράς (κόστους), όσο το γεγονός ότι, εμπειρικά, κάθε πληθωρισμός συνδέεται με επέκταση ή επιτάχυνση του ρυθμού αύξησεως της νομισματικής κυκλοφορίας και της συνολικής ρευστότητας της οικονομίας. Συνέπεια της εμπειρικής αυτής διαπιστώσεως είναι ο συλλογισμός ότι, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη διαταρακτική αφορμή του πληθωρισμού, η

επέκταση ή επιτάχυνση των νομισματικών μεγεθών αποτελεί αναγκαία και ικανή συνθήκη για την εκδήλωση του πληθωριστικού φαινομένου. Στην περίπτωση του πληθωρισμού ζητήσεως, η σύνδεση ανάμεσα στα νομισματικά μεγέθη και το επίπεδο συνολικής ζητήσεως είναι σαφής. Η προς τα δεξιά μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζητήσεως οφείλεται είτε σε επεκτατικοί νομισματική πολιτική και γνωρίζουμε ότι ένα σημαντικό μέρος της αύξησεως των δημοσιονομικών ελλειμμάτων καλύπτεται από άμεση ή έμμεση αύξηση της προσφοράς χρήματος. Μπορεί, όμως, η μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζητήσεως να οφείλεται σε κάποιο από τα λεγόμενα αυτόνομα στοιχεία της συνολικής δαπάνης, δύο από τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία. Πρώτα είναι οι επενδυτικές δαπάνες, ιδίως του ιδιωτικού τομέα (το έλλειμμα του προϋπολογισμού των δημοσίων επενδύσεων μπορούμε να το εντάξουμε στο γενικό δημοσιονομικό έλλειμμα). Έχουμε έπειτα μια αύξηση των καθαρών εξαγωγών (δηλ. εξαγωγές μείον εισαγωγές) ή μία αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου πληρωμών. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις είναι πολύ πιθανό ότι θα προκληθεί μια νομισματική επέκταση, στην μεν πρώτη από τη ρευστοποίηση ή μετατροπή σε χρήμα ενός μέρους των αυξημένων πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις, στη δε δεύτερη από το γεγονός ότι το ξένο συνάλλαγμα αποτελεί αποθεματικό για την έκδοση ντόπιου χρήματος. Αυτά δε σημαίνουν ότι κάθε επέκταση της συνολικής δαπάνης ή κάθε προς τα δεξιά μετατόπιση της καμπύλης ζητήσεως συνεπάγεται μία συγκεκριμένη ή και ισοποσοστιαία νομισματική επέκταση. Εάν μια αύξηση του επιθυμητού μεγέθους δαπάνης προσκρούσει σε απόλυτα σταθερή προσφορά χρήματος, ξέρουμε ότι η αύξηση των επιτοκίων που θα προκληθεί θα ανακόψει μέχρι ενός βαθμού την αύξηση της δαπάνης. Γενικά, όμως, η πραγματοποίηση αυξημένης συνολικής δαπάνης και σημαίνει και προϋποθέτει κάποια νομισματική επέκταση.

Στην περίπτωση του πληθωρισμού κόστους, η σύνδεση ανάμεσα στην αύξηση του επιπέδου των τιμών και στα νομισματικά μεγέθη είναι πιο έμμεση. Με αμετακίνητη την καμπύλη ζητήσεως, έχουμε εδώ μια προς τα επάνω

μετατόπιση της καμπύλης συνολικής προσφοράς, η οποία προκαλεί αύξηση των τιμών αλλά και μείωση του πραγματικού εισοδήματος (προϊόντος). Το ονομαστικό εισόδημα ($Y = P \cdot Q$) μπορεί να παρέμεινε σταθερό, με απλώς το μειωμένο όγκο ότι, αντιδρώντας στην αύξηση του ποσοστού ανεργίας που συνεπάγεται η εξέλιξη αυτή, οι κυβερνήσεις σχεδόν πάντα καταφεύγουν σε επεκτατική πολιτική με το σκοπό να επαναφέρουν το ποσοστό ανεργίας σε χαμηλότερο επίπεδο. Η άσκηση μιας τέτοιας επεκτατικής πολιτικής προϋποθέτει και σημαίνει νομισματική επέκταση, με αποτέλεσμα, όπως είναι γνωστό, την ενίσχυση του αρχικού πληθωρισμού κόστους με στοιχεία πληθωρισμού ζήτησεως. Γενικά δε, εάν μία πληθωριστική διαδικασία καταλήξει σε διαρκή ή όχι αύξηση του επιπέδου τιμών χωρίς μείωση του προϊόντος, αυτό σημαίνει αύξηση του ονομαστικού εισοδήματος, η οποία και σημαίνει και προϋποθέτει κάποια νομισματική επέκταση.

Αντίθετα όμως από την περίπτωση του πληθωρισμού ζήτησεως, στην περίπτωση του πληθωρισμού κόστους η νομισματική επέκταση δεν αποτελεί αναγκαία συνθήκη, αλλά είναι μάλλον το αποτέλεσμα ενσυνείδητης πολιτικής που αποβλέπει στη μείωση της ανεργίας, έστω και αν ή προς το σκοπό αυτό νομισματική επέκταση προκαλεί ενίσχυση των πληθωριστικών τάσεων της οικονομίας.

Παρόλο που η σχέση ανάμεσα στη νομισματική επέκταση και τον πληθωρισμό είναι πολύπλοκη και συχνά έμμεση, η παράδοση της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος κρατιέται ακόμα και ζωντανή στη σύγχρονη νομισματική θεωρία του πληθωρισμού, που είναι περισσότερο γνωστή σαν «μονεταρισμός». Σύμφωνα με τους μονεταριστές, κάθε αύξηση της προσφοράς χρήματος, μεγαλύτερη απ' αυτήν που δικαιολογείται από τις αυξημένες συναλλακτικές ανάγκες μιας αναπτυσσόμενης οικονομίας, θα προκαλέσει άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Η λογική της θεωρίας αυτής βασίζεται στην υπόθεση της υπάρξεως μιας σταθερής συναρτήσεως ζήτησεως χρήματος, η οποία σημαίνει ότι και για τις οικονομικές μονάδες και για το σύνολο της

οικονομίας υπάρχει μια σταθερή αναλογία ισορροπίας ανάμεσα στη ζητούμενη (κι' έτσι επιθυμητά διακρατούμενη) ποσότητα χρήματος και στο εισόδημα. Μια νομισματική επέκταση, που διαταράσσει αυτήν την ισορροπία, θα προκαλέσει αύξηση της συνολικής δαπάνης, με αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος που απαιτείται για την επαναφορά της σχέσεως χρήματος στην αναλογία ισορροπίας. Εκτός όμως από την περίπτωση της καταστάσεως εκτεταμένης ανεργίας, κάθε επέκταση της ζήτησεως θα προκαλέσει, κατά κύριο λόγο, άνοδο των τιμών, και έτσι μια ονομαστική κυρίως αύξηση του εισοδήματος. Η θεωρία των μονεταριστών καταλήγει σε συμπεράσματα που έχουμε ήδη εξετάσει: η καμπύλη συνολικής προσφοράς προϊόντος είναι πλήρως ανελαστική, αφού τα άτομα (δηλ εδώ οι εργαζόμενοι) όχι μόνο δεν υποφέρουν από χρηματική αυταπάτη, αλλά και προσαρμόζουν αμέσως τις προσδοκίες τους στα πραγματικά γεγονότα. Κατά συνέπεια, το οποιοδήποτε υφιστάμενο σταθερό ποσοστό ανεργίας είναι το « φυσικό ποσοστό ανεργίας», που διαμορφώνεται μάλλον από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας παρά από τη βραχυχρόνια οικονομική συγκυρία. Το εκάστοτε γενικό επίπεδο τιμών από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας παρά από τη βραχυχρόνια οικονομική συγκυρία. Το εκάστοτε γενικό επίπεδο τιμών προσδιορίζεται από τη σχέση ανάμεσα στα νομισματικά μεγέθη και το δεδομένο πραγματικό προϊόν, και έτσι οι μεταβολές των τιμών δεν αποτελούν παρά έκφραση και συνέπεια διαταραχής στη σχέση ισορροπίας χρήματος - προϊόντος. Εάν μια νομισματική επέκταση αποσκοπεί στο να μειώσει το ποσοστό ανεργίας κάτω απ' το φυσικό του επίπεδο, το αποτέλεσμα θα είναι μόνο η άνοδος των τιμών. Αντίστροφα, κατά τους μονεταριστές, η θεραπεία του πληθωρισμού είναι δυνατή μόνο με μείωση του ρυθμού νομισματικής επεκτάσεως, έστω και αν η πολιτική αυτή συνεπάγεται μια πρόσκαιρη ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας και μια πρόσκαιρη ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας και μια πρόσκαιρη αύξηση της ανεργίας. Η μονεταριστική θεωρία, επιστρέφοντας ουσιαστικά πίσω στην ποσοτική θεωρία του χρήματος, είναι μια μονιστική θεωρία του πληθωρισμού, τόσο ως προς την εξήγηση όσο

και ως προς τα μέσα ελέγχου και θεραπείας του φαινομένου αυτού. Στην πραγματικότητα, όμως ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο τόσο πολύπλοκο, με τόσες πολλές παρενέργειες και διασυνδέσεις, ώστε η άποψη των μονεταριστών, ακόμα και αν θεωρηθεί λογικά σωστή, να έχει την ίδια πρακτική σημασία με τα συμπεράσματα μιας καθαρής θεωρίας, που ισχύουν μόνο κάτω από ιδανικές ή ελεγχόμενες συνθήκες. Σαν ιδιαίτερη περίπτωση των θεωριών πληθωρισμού ζητήσεως, ο μονεταρισμός απλοποιεί το φαινόμενο του πληθωρισμού, το οποίο προκύπτει, απ' τη συνέργεια πολλών παραγόντων, ζητήσεως και κόστους, ενδογενών και εξωγενών, διορθωτικών και συγκυριακών.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.

Ο πληθωρισμός δημιουργεί σοβαρά, ηθικά - πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα. Αποτελεί δραστικό μηχανισμό ανακατανομής του εισοδήματος προς όφελος των πλουσίων. Επιτείνει την ανισοκατανομή του εισοδήματος και του πλούτου και φιλικιδεύει τα εισοδήματα κυρίως των οικονομικά ασθενέστερων τάξεων και ιδιαίτερα των μισθωτών και συνταξιούχων. Εξασθενίζει οικονομικής ανάπτυξης, δημιουργεί στρεβλώσεις στην οικονομία και γενικά προκαλεί κακή κατανομή και σπατάλη των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, οξύνει τις κοινωνικές αντιθέσεις και εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την ομαλή λειτουργία και την επιβίωση των δημοκρατικών θεσμών της χώρας.

Παράγοντες που προσδιορίζουν τις επιπτώσεις του πληθωρισμού στην επιχείρηση.

Η έκταση των επιπτώσεων του πληθωρισμού στην επιχείρηση εξαρτάται από τους εξής τρεις παράγοντες: α) από το ύψος του ποσοστού μεταβολής στο γ. ε. τ. δηλ. από το ύψος του ποσοστού πληθωρισμού β) από τη φύση και το βαθμό κυκλοφορίας των περιουσιακών στοιχείων και γ) από τον

τρόπου χρηματοδότησης της επιχείρησης (αναλογία ιδίων και ξένων κεφαλαίων).

Έτσι οι επιπτώσεις του πληθωρισμού ποικίλουν από επιχείρηση σε επιχείρηση και στην ίδια επιχείρηση από περίοδο σε περίοδο.

Ειδικότερα:

α) Επίδραση του ποσοστού πληθωρισμού.

Όπως είναι ευνόητο, όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό του πληθωρισμού τόσο μεγαλύτερες είναι και οι επιπτώσεις του στην επιχείρηση. Αλλά και ένα μέτριος ή χαμηλό ποσοστό πληθωρισμού είναι δυνατό να έχει σημαντικές επιδράσεις στην επιχείρηση, αν τα περιουσιακά στοιχεία παραμένουν στην επιχείρηση επί σειρά ετών (π.χ. μηχανήματα - κτήρια - εξοπλισμός).

Επίδραση του πληθωρισμού πρέπει ακόμη να συσχετίζεται με το αποτέλεσμα που πραγματοποιεί η επιχείρηση. Γιατί είναι ενδεχόμενο, οι επιδράσεις του πληθωρισμού να είναι ασήμαντες σε σύγκριση με τα πιθανόν μεγάλα μεγέθη των εσόδων και των δαπανών, να είναι όμως σημαντικές σε σχέση με το καθαρό αποτέλεσμα της επιχείρησης.-

Επίδραση από τη φύση και το βαθμό κυκλοφορίας των περιουσιακών στοιχείων.

Η επίδραση του πληθωρισμού εξαρτάται, κατά μεγάλο βαθμό, από την περιουσιακή συγκρότηση της επιχείρησης. Όσο πιο μεγάλη είναι η χρονική περίοδος που τα περιουσιακά στοιχεία παραμένουν στην κατοχή της επιχείρησης και ασθενέστερη η ταχύτητα κυκλοφορίας τους, τόσο πιο μεγάλη είναι και η απόκλιση μεταξύ ιστορικών τιμών κτήσης και κόστους αντικατάστασης τους και, μάλιστα, τόσο για τα μένοντα στον ισολογισμό, όσο και για τα αναλωθέντα που μεταφέρθηκαν στα αποτελέσματα.

Έτσι, οι επιχειρήσεις έντασης πάγιας περιουσίας (βιομηχανική, τουριστική) επηρεάζονται, από τον πληθωρισμό περισσότερο απ' ότι οι

επιχειρήσεις έντασης κυκλοφορούσας περιουσίας (εμπορικές επιχειρήσεις κ.λ.π.) και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

Επίδραση από τον τρόπο χρηματοδότησης της επιχείρησης.

Οι επιχειρήσεις με υψηλό βαθμό δανείων επιβάρυνσης, δηλ. εκείνες που βαρύνονται με υψηλά δάνεια, βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση να κερδίσουν από τον πληθωρισμό, σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις που δεν έχουν δάνεια ή έχουν, αλλά μικρού ύψους. Αυτό, γιατί οι επιχειρήσεις με υψηλή δανειακή επιβάρυνση δανείζονται δραχμές μεγαλύτερης αγοραστικής δύναμης σε σύγκριση με την αγοραστική δύναμη των δραχμών που θα καταβάλουν για την εξόφληση των δανείων.

Οι επιδράσεις του πληθωρισμού στα πάγια στοιχεία.

Όπως παραπάνω αναπτύχθηκε, η επίδραση του πληθωρισμού εξαρτάται κι από την διάρκεια δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων στην επιχείρηση, δηλ. από την ταχύτητα κυκλοφορίας τους. Τα πάγια στοιχεία « μη προοριζόμενα για μεταπώληση, αλλά για νόμιμη εκμετάλλευση η παραμένουν για πολλά χρόνια στην επιχείρηση κατά κανόνα καθόλη τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους. Έτσι ο πληθωρισμός εκτροχιάζει σε μεγαλύτερο βαθμό την ιστορική αξία κίνησης των πάγιων, των αποσβέσεων τους και συνεπώς κι τα ιστορικά αποτελέσματα, σε σχέση με την επίδραση που έχει σ' άλλες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων ειδικότερα.

α) Η αξία κτήσης των παγίων, που εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις των ιστορικών δραχμών, είναι ανακριβής.

Την αξία κίνησης των πάγιων στοιχείων δίνει το άθροισμα επιμέρους κονδυλίων δρχ. που καταχωρίστηκαν στους λογαριασμούς σε διάφορες ημερομηνίες και συνεπώς, δραχμών διάφορης αγοραστικής δύναμης δηλ. δραχμών ανόμοιων. Αυτό, βέβαια, συμβαίνει και στους λογαριασμούς όλων

των περιουσιακών στοιχείων. Εντούτοις, στους λογαριασμούς των παγίων ο εκτροχιασμός γίνεται εμφαντικότερος, εξαιτίας του ότι, τα πάγια στοιχεία παραμένουν στην κατοχή της επιχείρησης για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε σχέση με τα άλλα περιουσιακά στοιχεία.

Π.χ. Ο λογαριασμός «γήπεδα» της επιχείρησης «Υ» εμφανίζεται στον παραδοσιακό ισολογισμό με δρχ. 1.000.000 που κατά έτος κτήσης αναλύεται ως εξής:

ΓΗΠΕΔΑ	
19 + 1	200.000
19 + 2	200.000
19 + 3	200.000
19 + 4	200.000
19 + 5	200.000
	<u>1.000.000</u>

Αν το γενικό επίπεδο τιμών αυξηθεί κατά 80% στην περίοδο 19 + 1 - 19 + 5, με ένα ετήσιο ποσοστό 20% τότε είναι σαφές πως η επιχείρηση δεν επενδύει κατά έτος το ίδιο ποσό αγοραστικής δύναμης για κάθε νέα αγορά, όπως φαίνεται παρακάτω:

ΓΗΠΕΔΑ	
(Προσαρμοσμένα στη μεταβολή του Γενικού Επιπέδου Τιμών).	
19 + 1	$(200.000 \times 180/100) = 360.000$
19 + 2	$(200.000 \times 180/120) = 300.000$
19 + 3	$(200.000 \times 180/140) = 257.000$
19 + 4	$(200.000 \times 180/160) = 225.000$
19 + 5	$(200.000 \times 180/180) = 200.000$
	<u>1.342.143</u>

κι όμως πολλοί αναγνώστες και χρήστες των ισολογισμών σχηματίζουν την εσφαλμένη εντύπωση πως το ποσό των δρχ. 1.000.000 αντιπροσωπεύει δρχ. τρέχουσας αγοραστικής δύναμης, ενώ το αντίστοιχο αληθές ποσό ανέρχεται σε δρχ. 1.342. 143.

β) Οι αποσβέσεις που υπολογίζονται επί της ιστορικής αξίας κτήσης δεν επαρκούν για την αντικατάσταση των στοιχείων που αποσβένονται.

Οι αποσβέσεις, υπολογιζόμενες επί της ιστορικής αξίας κτήσης, είναι ανεπαρκής κατά την έκταση της υποτίμησης της αξίας των παγίων
π.χ. Έστω ότι ο τιμάριθμος στην πενταετία 19 + 1 - 19 + 5 εξελίχθηκε ως εξής:

19 + 1	τιμάριθμος	100
19 + 2	»	120
19 + 3	»	140
19 + 4	»	160
19 + 5	»	180

οι οικείοι λογαριασμοί θα εμφανιστούν ως εξής :

ΜΗΧΑΝΙΜΑΤΑ		ΑΠΟΣΒΕΣΘΕΝΤΑ Μηχ/τα	
19 + 1	1.000.000	19 + 1	20% = 200.000
		19 + 2	20% = 200.000
		19 + 3	20% = 200.000
		19 + 4	20% = 200.000
		19 + 5	20% = <u>200.000</u>
			1.00.000

Τα μηχανήματα έχουν ολοκληρωτικός αποσβεστεί κι έχουν τεθεί εκτός παραγωγικού κυκλώματος. Η επιχείρηση έχει διενεργήσει απόσβεση ισόποση με την ιστορική αξία - κινήσεις των μηχανημάτων και συνεπώς, θεωρητικά είναι σε θέση να αντικαταστήσει τα αρχηστευμένα μηχανήματα. Δεχόμενοι ότι δεν έχει επέλθει καμιά μεταβολή στις ειδικές τιμές των μηχανημάτων η επιχείρηση θα χρειαστεί ποσό δρχ. του 19 + 5 ισοδύναμο με το ποσό 1.000.000

των δραχμών του 19 + 1 , που ανέρχεται σε 1.800.000 (1.000.000 x 180/100). Οι αποσβέσεις που λογίστηκαν, λοιπόν, δεν επαρκούν για την αντικατάσταση των αποσβεσμένων μηχανημάτων και η επιχείρηση θα βρεθεί πιθανός σε αδυναμία αντικατάστασης τους, αν τα κεφάλαια της (ίδια και ξένα) δεν της επιτρέπουν τη διάθεση του επιπλέον ποσού των 800.000 δρχ.

Ας σημειωθεί, επίσης ότι εξαιτίας της ανακρίβειας των αποσβέσεων, το κόστος παραγωγής δεν είναι το ακριβές με περαιτέρω συνέπεια την εξαγωγή εσφαλμένων αποτελεσμάτων.

γ) Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την πώληση πάγιων στοιχείων είναι αναλυθεί

Μολονότι τα πάγια στοιχεία δεν προορίζονται για πώληση, αλλά για μόνιμη εκμετάλλευση, όμως συχνά οι επιχειρήσεις, για διάφορους λόγους προβαίνουν στην πώληση τέτοιων στοιχείων. Το αποτέλεσμα που προκύπτει, με βάση τη λογιστική του ιστορικού κόστους, είναι η διαφορά τιμής πώλησης και αναπόσβεστης αξίας του στοιχείου που πουλήθηκε. Αλλά τα δύο συγκρινόμενα μεγέθη δεν είναι ομοειδή. Η αναπόσβεστη αξία είναι το άθροισμα παλιών και ηλικιωμένων δρχ. ενώ η τιμή πώλησης εκφράζεται σε δραχμές τρέχουσας αγοραστικής δύναμης). Η διαφορά συνεπώς των δύο αυτών ανόμοιων μεγεθών πολύ απέχει από του να δείχνει το αληθινό από την πώληση αποτέλεσμα.

Ας υποθέσουμε ότι στο παράδειγμα της προηγούμενης περίπτωσης τα μηχανήματα πωλούνται στο τέλος του 19 + 4 αντί 500. 000 Δρχ. Η λογιστική των ιστορικών δραχμών θα καταγραφεί κέρδος 300.000 που υπολογίζεται ως εξής:

Τιμή πώλησης		δρχ. 500.000
<u>μείον:</u> Αναπόσβεστη αξία μηχ/των:		
Τιμή κτήσης	δρχ. 1.000.000	
<u>μείον:</u> Αποσβέσεις	» 800.000	<u>200.000</u>
Κέρδος σε ιστορικές δραχμές.		Δρχ. 300.000

Εντούτοις, το αποτέλεσμα σε δραχμές γενικής αγοραστικής δύναμης είναι όχι κέρδος, αλλά ζημιά δρχ. 84.762, όπως προκύπτει από τους ακόλουθους υπολογισμούς:

Αξία κίνησης προσαρμοσμένη σε δραχμές.

αγοραστικής δύναμης 19 + 4: $(1.000.000 \times 160/100) = 1.600.000$

Αποσβέσεις προσαρμοσμένες σε δραχμές.

αγοραστικές δύναμης 19 + 4:

$$(200.000 \times 160/100) = 320.000$$

$$(200.000 \times 160/120) = 266.000$$

$$(200.000 \times 160/140) = 228.000$$

$$(200.000 \times 160/160) = \underline{200.000}$$

Αναπόσβεστη αξία μηχανημάτων 1.015.230

Δρχ: 584.762

Τιμή πώλησης ή 500.000

τμήμα από την πώληση μηχ/των Δρχ: 84.762

Συμπερασματικός μπορούμε να πούμε ότι, σε περιόδους πληθωρισμού, η λογιστική του ιστορικού κόστους οδηγεί:

- Σε εσφαλμένη εμφάνιση της αξίας (κίνησης και αναπόσβεσης) των πάγιων στοιχείων, που είναι ένα άθροισμα δραχμών ανόμοιας αγοραστικής δύναμης.
- Σε ανεπαρκής απόσβεση των πάγιων στοιχείων, αφού αυτές υπολογίζονται επί εσφαλμένη βάση, της αξίας κτήσης, με συνέπεια τη νόθευση των κοστολογίων, την εσφαλμένη τιμολογιακή πολιτική.
- Σε ανάκληση της περιουσίας, εξαιτίας της ανεπάρκειας των αποσβέσεων, της φορολογίας και διανομής εικονικών κερδών κ.λ.π.

Οι επιδράσεις του πληθωρισμού στα αποθέματα.

Τα αποθέματα (προϊόντα πρώτες και βοηθητικές ύλες, εμπορεύματα κ.λ.π.) αποτελούν το επίκεντρο των διαχειριστικών φροντίδων σε περιόδους

πληθωρισμού. Γιατί ο επιχειρηματίας πρέπει να τιμολογεί στην διαβλεπόμενη τιμή αντικατάστασης, για να μη «βάλει λουκέτο» στην επιχείρησή του.

Συνήθως είναι η περίπτωση που το αντίτιμο πώλησης υπερκαλύπτει μεν το κόστος (κτήσης), δεν καλύπτει όμως την τιμή που απαιτείται (λόγο του πληθωρισμού) για την μεταγενέστερη αντικατάσταση του πωληθέντος. Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση πραγματοποιεί ένα χρηματικό πλεόνασμα που λογιστικά εμφανίζεται σαν κέρδος κι όμως αυτό δεν είναι τίποτε άλλο παρά τμήμα της απώλειας της αγοραστικής δύναμης των δραχμών, οι οποίες συγκροτούν το ιστορικό κόστος κίνησης του πράγματος που πωλήθηκε. Ας αποσαφηνίσουμε όμως το θέμα με το εξής παράδειγμα.

Η επιχείρηση «Υ» είχε κατά την έναρξη της πληθωριστικής περιόδου 1.000 μονάδες προϊόντος αξίας δραχ. 1.000.000. Η περιουσιακή της θέση σχετικά με τα αποθέματα, διαμορφώνεται όπως αναπτύσσεται πιο κάτω, ύστερα από τέσσερα συναλλακτικά κυκλώματα, που πραγματοποιήθηκαν, όταν ο τιμάρημος ανέβηκε αντίστοιχα σε: 180, 200, 3.000 κ.ο.κ.

ΤΙΜΑΡΙΘΜΟΣ 100

Αρχικό απόθεμα Μονάδες 1.000 x 1.000 = 1.000.000 Γενικά έξοδα 30% <u>300.000</u> <div style="text-align: right;"><u>1.300.000</u></div>	πώληση: κόστος 1.300.000 κέρδος <u>200.000</u> <div style="text-align: right;"><u>1.500.000</u></div>
--	--

Αν υποθεθεί ότι η επιχείρηση δεν έχει άλλα διαθέσιμα για να αποκαταστήσει το απόθεμα της των 1.000 μονάδων, όταν ο τιμάρημος ανέβηκε έστω στα 150, τότε θα έχει:

ΤΙΜΑΡΙΘΜΟΣ 150

Αγορά: μονάδες 800 x 1500 = 1.200.000 Γενικά έξοδα 25% <u>300.000</u> <div style="text-align: right;"><u>1.500.000</u></div>	Πώληση: Κόστος 1.500.000 Κέρδος <u>400.000</u> <div style="text-align: right;"><u>1.900.000</u></div>
---	--

Στο επόμενο κύκλωμα παρατηρείται πάλι ότι τα διαθέσιμα δεν επαρκούν για την αποκατάσταση της αυτής ποσότητας του προϊόντος, εξαιτίας του τιμάριθμου που ανέβηκε σε 300.

ΤΙΜΑΡΙΘΜΟΣ 300

Αγορά: μονάδες 500 x 3.000 = 1.500.000 Γενικά έξοδα 27% <u>400.000</u> <div style="text-align: right;"><u>1.900.000</u></div>	Πώληση: Κόστος 1.900.000 Κέρδος <u>500.000</u> <div style="text-align: right;"><u>2.400.000</u></div>
---	---

Ήδη η επιχείρηση εργάζεται με αποθέματα 500 μονάδων έναντι 1.000 μονάδων αρχικού αποθέματος.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από το πιο πάνω παράδειγμα είναι σαφές: Ενώ η επιχείρηση πραγματοποιεί ένα λογιστικό πλεόνασμα που εμφανίζεται σαν κέρδος και μολονότι τα γενικά της έξοδα παρουσιάζουν σχετική σταθερότητα, τα αποθέματα της ποσοτικά μειώνονται. Θα πρέπει, λοιπόν, ο επιχειρηματίας κατά την τιμολόγηση των προϊόντων του να έχει σαν βάση την τιμή αντικατάστασης των πωλούμενων.

Επιδράσεις του πληθωρισμού στις απαιτήσεις - υποχρεώσεις και τα διαθέσιμα.

α) Επιδράσεις του πληθωρισμού στις απαιτήσεις - υποχρεώσεις.

Οι απαιτήσεις της επιχείρησης σε δραχμές, υπό τις διάφορες λογιστικές τους μορφές: πελάτες, χρεώσεις, γραμμάτια εισπρακτέα, κ.λ.π. σε δραχμές θα εισπραχθούν από την επιχείρηση στα ονομαστικά τους ποσά, δηλ. στα ποσά που εμφανίζονται στον ισολογισμό. Αλλά τα ποσά αυτά προκύπτουν από άθροιση επιμέρους κονδυλίων ιστορικών δραχμών διάφορης «ηλικίας» και

συνεπώς διάφορης αγοραστικής δύναμης. Σε περιόδους, λοιπόν, πληθωρισμού, η επιχείρησης έχει από τις απαιτήσεις της μια απώλεια, γιατί θα εισπράξει την ονομαστική τους αξία σε δραχμές μειωμένης αγοραστικής δύναμης. Η απώλεια αυτή είναι ίση με την απώλεια της αγοραστικής δύναμης που υπέστη η δραχμή

στο διάστημα από το χρόνο γέννησης των επιμέρους απαιτήσεων (συνήθως της ημερομηνίας εγγραφής τους στα βιβλία της επιχείρησης) μέχρι το χρόνο της είσπραξης τους.

Τα παραπάνω, αλλά προς αντίθετη κατεύθυνση, ισχύουν για τις υποχρεώσεις σε δραχμές, υπό τις διάφορες λογιστικές μορφές τους: πιστωτές, προμηθευτές, δάνεια, γραμμάτια πληρωτέα κ.λ.π. σε δραχμές. Δηλ. σε περιόδους πληθωρισμού, η επιχείρησης έχει από τις υποχρεώσεις της μια ωφέλεια, γιατί θα τις εξοφλήσει στην ονομαστική τους αξία με δραχμές μειωμένης αγοραστικής δύναμης. Η ωφέλεια αυτή είναι ίση με την απώλεια της αγοραστικής δύναμης που υπέστη η δραχμή στο διάστημα από το χρόνο γέννησης των επιμέρους υποχρεώσεων μέχρι το χρόνο της εξόφλησής τους.

Ας αποσαφηνίσουμε όμως τα παραπάνω με το εξής παράδειγμα:

τα υπόλοιπα των λογαριασμών απαιτήσεων της επιχείρησης «Χ» στην αρχή του έτους ανέρχονται σε δρχ. 1.000.000. Στην διάρκεια του έτους οι απαιτήσεις αυξήθηκαν και μειώθηκαν κατά δρχ. 900.000 και 200.000 αντίστοιχα, ενώ ο πληθωρισμός στην διάρκεια του έτους, ανέβηκε προοδευτικά σε 24%. Ερωτάται αν τα υπόλοιπα των λογ/σμών απαιτήσεων τέλους του έτους, που ανέρχονταν σε δρχ. 1.200.000, απεικονίζουν με ακρίβεια τις απαιτήσεις της επιχείρησης.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι καταφατική, στην ένταση που οι λογ/σμοί των απαιτήσεων εμφανίζουν τα ποσά που θα εισπράξει η επιχείρηση, δηλ στο π.χ. μας, εμφανίζουν το ποσό των δρχ. 1.200.000 που θα εισπραχθεί από την επιχείρηση. Εκείνο όμως που δεν εμφανίζεται στις καταστάσεις ιστορικών δρχ. είναι η ζημιά της γενικής αγοραστικής δύναμης που υπέστη η

επιχείρηση από τις απαιτήσεις της. Η ζημιά αυτή στο π.χ. μας ανέρχεται σε δρχ. 261.428 που υπολογίζεται ως εξής:

	Ιστορικές δραχμές	Προσαρμογή	Ποσά προσαρμοσμένα στις μεταβολές του Γεν. Επιπ. Τιμών δρχ.
	1.000.000	124 /100	1.240.000
Λ/σμοι απαιτήσεων			
Αυξήσεις	<u>900.000</u>	124 /112	<u>996.428</u>
	1.900.000		2.236.428
Μειώσεις	<u>700.000</u>	124 /112	<u>775.000</u>
	<u>1.200.000</u>		<u>1.461.428</u>
Υπόλοιπο Λ/σμών απαιτήσεων προσαρμοσμένο στη μεταβολή του Γεν. Επιπ. Τιμών			1.461.428
Ονομαστικό υπόλοιπο λογ/σμών απαιτήσεων			<u>1.200.000</u>
Ζημιά Γεν. Επιπ. Τιμών από απαιτήσεις			<u>261.428</u>

Οι αυξήσεις και οι μειώσεις των λογαριασμών απαιτήσεων υποτίθεται ότι έγιναν σύμμετρα στην διάρκεια του έτους, έτσι ώστε ο μέσος δείκτης (112) να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τις προσαρμογές.

Αν τα δεδομένα του παραπάνω π.χ. αφορούσαν υποχρεώσεις, η διαφορά των δρχ. 261.428 θα ήταν κέρδος γεν. Επιπέδου τιμών.

**Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

β) Επιδράσεις του πληθωρισμού στα διαθέσιμα.

Οι επιχειρήσεις που διατηρούν μεγάλα ποσά διαθέσιμων (ταμείο, καταθέσεις σε τράπεζες, κ.λ.π) έχουν, σε περιόδους πληθωρισμού, μια απώλεια αγοραστικής δύναμης. Αυτό, γιατί, με την πάροδο του χρόνου, η επιχείρηση με τα διαθέσιμα που κατέχει μπορεί να αποκτήσει όλο και λιγότερα αγαθά, π.χ:

Η επιχείρηση «Χ» όπως προκύπτει από τους πιο κάτω υπολογισμούς, υφίσταται μια ζημιά γενικής αγοραστικής δύναμης δρχ. 141.428, από την διακίνηση του ταμείου της στην διάρκεια του έτους, κατά το οποίο ο πληθωρισμός ανέβηκε 24%.

	Ιστορικές δραχμές	Προσαρμογή	Ποσά προσαρμοσμένα στις μεταβολές του Γεν. Επιπ. Τιμών δρχ.
Ταμείο, υπόλοιπο εναρξή.	500.000	124 /100	620.000
Εισπράξεις	<u>800.000</u>	124 /112	<u>885.714</u>
	1.300.000		1.505.714
Πληρωμές	<u>600.000</u>	124 /112	<u>664.286</u>
	<u>700.000</u>		<u>841.428</u>
Υπόλοιπο ταμείου προσαρμο- μένο στις μεταβολές του γενικού επιπέδου τιμών			841.428
Πραγματικό υπόλοιπο ταμείου στην αρχή Γεν. Επιπέδου τιμών			700.000
Από τα κατεχόμενα μετρητά			<u>141.428</u>

Οι εισπράξεις και οι πληρωμές υποτίθεται ότι έγιναν σύμμετρα στη διάρκεια του έτους, έτσι ώστε ο μέσος δείκτης 112 να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τις προσαρμογές.

Οι επιδράσεις του πληθωρισμού στα κονδύλια λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως».

Για να εξαχθεί το ορθό αποτέλεσμα από το λογαριασμό «Αποτελέσματα» χρήσεως θα πρέπει να αντιπαρατιθέμενα κονδύλια εσόδων και εξόδων να είναι τις αυτής αγοραστικής δύναμης.

Στην παραδοσιακή λογιστική του ιστορικού κόστους, ο λογ/σμός «αποτελέσματα χρήσεως» απαρτίζεται από κονδύλια δραχμών ποικίλης αγοραστικής δύναμης. Ειδικότερα τα έσοδα εκφράζονται, συνήθως, σε σχετικά τρέχουσες δραχμές, ενώ οι δραχμές που εκφράζονται τα έξοδα ποικίλλουν. Συγκεκριμένα, ορισμένα έξοδα, όπως π.χ οι μισθοί, τα ενοίκια κ.λ.π εκφράζονται σε σχεδόν τρέχουσες δραχμές, ενώ άλλες κατηγορίες εξόδων εκφράζονται σε δραχμές ποικίλης αγοραστικής δύναμης. Από την τελευταία αυτή κατηγορία εξόδων μνημονεύουμε ιδιαίτερα τις **αποσβέσεις** και το **κόστος πωληθέντων**.

Οι αποσβέσεις υπολογιζόμενες στην αξία κίνησης, εκφράζονται σε δρχ. παλιάς αγοραστικής δύναμης.

Το κόστος πωληθέντων, εξάλλου, εξαρτάται από τη μέθοδο με την οποία παρακολουθούνται τα αποθέματα. Αν υπάρχει μια σχετική αντιστοιχία μεταξύ του όγκου των αγορών και του όγκου των πωλήσεων και αν οι τιμές πώλησης βασίζονται στο τρέχον κόστος με βάση τη μέθοδο LIFO, το κόστος των πωληθέντων προσδιορίζεται σε δρχ. κάπως συγκρίσιμες με τις δρχ των εσόδων. Αν όμως τα αποθέματα παρακολουθούνται με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο (LIFO, μέσου σταθμικού όρου, διαδοχικού μέσου όρου κ.λ.π.), ή αν δεν υπάρχει κάποια αντιστοιχία μεταξύ του όγκου των αγορών και του όγκου πωλήσεων, τότε το κόστος των πωληθέντων προσδιορίζεται σε δρχ. διαφορετικής αγοραστικής δύναμης σε σχέση με την αγοραστική δύναμη των δρχ. στις οποίες εκφράζονται τα έσοδα, συνέπεια την εξαγωγή αποτελέσματος νοθευμένου με τις επιδράσεις των μεταβολών της αξίας του χρήματος.

Ο προσδιορισμός των επιδράσεων του πληθωρισμού.

Αναπτύχθηκε ήδη στις προηγούμενες παραγράφους η επίδραση του πληθωρισμού στις διάφορες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων τις επιδράσεις αυτές μπορούμε να κατάξουμε σε δύο (2) κατηγορίες

Τις πηγάζουσες από το τεχνικό - συναλλακτικό κύκλωμα των υλικών αξιών και Τις προερχόμενες από το διακανονισμό απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά το ακόλουθο σχήμα:

<u>Κυκλοφορία</u>	<u>Επιδράσεις</u>
Υλικών αξιών	{ Ευμενείς Δυσμενείς
Χρηματικών αξιών	{ Ευμενείς Δυσμενείς

Στη λογιστική του Ιστορικού Κόστους οι παραπάνω ευμενείς - δυσμενείς επιδράσεις συμψηφίζονται αφανώς και αναμιγνύονται με τα πραγματικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Έτσι, λ.χ. τα κέρδη αγοραστικής δύναμης, που προέρχονται από την εξόφληση υποχρεώσεων με υποτιμημένο νόμισμά και οι ζημιές αγοραστικής δύναμης, που προκύπτουν από την είσπραξη απαιτήσεων με υποτιμημένο νόμισμα και από την κατοχή νομισματικών διαθεσίμων, αναμιγνύονται με τα πραγματικά αποτελέσματα και διαμορφώνουν το (ιστορικό) τελικό αποτέλεσμα κάθε χρήσεως.

Αντιμετώπιση των Λογιστικών προβλημάτων που γεννά ο πληθωρισμός.

Διεθνή κίνηση για την καθιέρωση συστήματος μέτρησης των επιπτώσεων του πληθωρισμού.

Η εξεύρεση ενός συστήματος μέτρησης των επιπτώσεων του πληθωρισμού στην επιχείρηση και στα λογιστικά αποτελέσματα της είναι, τα

τελευταία χρόνια από τα πιο πολυσυζητούμενα θέματα εξαιτίας του καλπάζοντος πληθωρισμού που πλήττει τις οικονομίες των περισσότερων χωρών.

Οι πρώτοι που αναγνώρισαν την ανάγκη κάποιου τύπου πληθωριστικής Λογιστικής ήταν οι ακαδημαϊκοί δάσκαλοι της λογιστικής.

Οι επαγγελματίες λογιστές έχοντας καθημερινώς εμπειρία των νοθεύσεων που προκαλεί ο πληθωρισμός στα ιστορικά λογιστικά κονδύλια, αναγνώριζαν την ανάγκη καθιέρωσης κάποιου τύπου λογιστικής του πληθωρισμού.

Οι managers εξάλλου, εμφανίζονται απρόθυμοι, τουλάχιστο για την προς τα έξω παρουσίαση των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων, να αποδεχτούν ένα σύστημα μέτρησης των επιδράσεων του πληθωρισμού, γιατί αυτό, σε πολλές περιπτώσεις, θα οδηγούσε σε μείωση των δημοσιευόμενων κερδών, δηλ. σε μείωση της επιτυχίας τους. Η απροθυμία τους, όμως αυτή, με την πάροδο του χρόνου, κάμπτεται από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν εξαιτίας του πληθωρισμού.

Οι κυβερνήσεις, από την άλλη πλευρά, φαίνονται να εξυπηρετούν με τη διατήρηση της λογιστικής του ιστορικού κόστους, αφού αυτή προσδιορίζει εικονικά κέρδη, η φορολογία των οποίων οδηγεί σε αύξηση των εσόδων του Κράτους.

Ας δούμε όμως πολύ συνοπτικά, από όσο γνωρίζουμε, πως οι διάφορες χώρες και οι αρμόδιες διεθνείς οργανώσεις αντιμετωπίζουν το σοβαρό θέμα της ορθής παρουσίασης των αποτελεσμάτων και της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων, ανέπαφων, όσο είναι δυνατό, από τις επιδράσεις του πληθωρισμού:

α) Στην Ευρώπη.

Αγγλία

Εφαρμόζεται η Λογιστική τρέχοντος κόστους. Το κέρδος βρίσκεται αφού από τα έσοδα αφαιρεθεί το κόστος αντικατάστασης των συντελεστών που χρησιμοποιήθηκαν για την πραγματοποίηση των εσόδων.

Γαλλία

Ένα σχέδιο μελετάται από το 1981. Προτείνονται προσαρμογή στις αποσβέσεις, στο κόστος των πωληθέντων και στα καθαρά νομισματικά στοιχεία τα πάγια πρέπει να επανεκτιμούνται με βάση ένα καθορισμένο δείκτη.

Γερμανία - Βέλγιο

Καμιά νόμιμη υποχρέωση για εφαρμογή κάποιας μεθόδου λογιστικής του πληθωρισμού.

Ιταλία

Καμιά υποχρέωση για πλήρη προσαρμογή των οικονομικών καταστάσεων. Επιτρέπεται να επανεκτιμούνται τα πάγια με έναν κατάλληλο δείκτη και τα αποθέματα να αποτιμούνται με τη μέθοδο LIFO. Μερικές εταιρίες καταρτίζουν λογαριασμούς προσαρμοσμένους στον πληθωρισμό..

Νέα Ζηλανδία.

Έχει εκδοθεί το Σχέδιο: Λογιστική τρέχοντος κόστους....

Ολλανδία.

Μερικές εταιρείες εφαρμόζουν, τη λογιστική τρέχουσας αξίας όπως π.χ. η PHLIPS, που είχε την πρωτοπορία.

Σουηδία.

Ένα Σχέδιο του 1980 βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης. Αυτό εισηγείται τη λογιστική του τρέχοντος κόστους, που είναι όμοια περίπου με το Αγγλικό πρότυπο. Λογ/σμοί προσαρμοσμένοι στον πληθωρισμό παρουσιάζονται σαν πληροφορικά στοιχεία, συμπληρωματικά των παραδοσιακών οικονομικών καταστάσεων.

β) Στις λοιπές χώρες.

Αργεντινή

Εφαρμόζεται ένα ιδιόμορφο σύστημα. Αυτό απαιτεί την προσαρμογή όλων των οικονομικών καταστάσεων στις μεταβολές των τιμών. Τα μη νομισματικά κονδύλια προσαρμόζονται με ένα δείκτη γ.ε.τ τιμών. Τα κέρδη ή οι ζημιές από τα νομισματικά κονδύλια καταχωρούνται στους Λογαριασμούς.

Αυστραλία

Το ινστιτούτο ορκωτών Λογιστών της Αυστραλίας και η Αυστραλιακή εταιρία Λογιστών εξέδωσαν το προσωρινό πρότυπο: Λογιστική τρέχοντος κόστους και ένα επεξηγηματικό statement: Η βάση της Λογιστικής του τρέχοντος κόστους.

α) το σχέδιο: Η αναγνώριση των κερδών και Ζημιών κατέχοντας νομισματικά κονδύλια σε σχέση με την Λογιστική του τρέχοντος κόστους και β) το σχέδιο: Λογιστική τρέχοντος κόστους.

Βραζιλία

Από το 1964 εφαρμόζεται με επιτυχία η «Νομισματική Διόρθωση» που είναι ένα απλοποιημένο ιδιόμορφο σύστημα τιμαρίθμων Λογιστική .

Ιαπωνία

Το συμβούλιο Μελετών της Λογιστικής των επιχειρήσεων εξέδωσε ένα statement που αναφέρεται στα πληροφοριακά στοιχεία που πρέπει να αποκαλύπτει η επιχείρηση σχετικά με τις επιδράσεις από τις μεταβολές των τιμών.

Ισραήλ

Εφαρμόζεται η Γνωμοδότηση Νο 23 « Πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων για τα αποτελέσματα που έχουν οι μεταβολές της αγοραστικής

δύναμης του Ισραηλινού νομίματος στα κέρδη και στις Ζημιές των εταιρειών την οποία εξέδωσε το Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών του Ισραήλ.

Καναδάς

Το 1979 εκδόθηκε ένα σχέδιο που εισηγείται τη λογιστική του τρέχοντος κόστους· πρόκειται για ένα σύστημα όμοιο με το Αγγλικό. Το 1981 εκδόθηκε από το Καναδικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών, ένα άλλο σχέδιο « Παρουσίαση των επιδράσεων των μεταβολών των τιμών».

Νότια Αφρική

Το Εθνικό Συμβούλιο των Ορκωτών Λογιστών εξέδωσε τον οδηγό για την αποκάλυψη των επιδράσεων των μεταβολών των τιμών στα οικονομικά αποτελέσματα.

Χιλή

Τα σχετικά με τον πληθωρισμό λογιστικά θέματα ρυθμίζει ο υποχρεωτικής εφαρμογής νόμος 824/1974.

Διεθνείς οργανώσεις.

E. O. K.

Η 4^η κατευθυντήρια οδηγία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας εμμένει στο ιστορικό κόστος, το οποίο αποτελεί την κύρια βάση των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων. Όμως η οδηγία αυτή δίνει την ευχέρεια στις χώρες μέλη να επιτρέπουν την εφαρμογή μεθόδων εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων, με τις οποίες να απεικονίζονται οι επιδράσεις του πληθωρισμού, υπό τον όρο ότι η διαφορά μεταξύ ιστορικού κόστους και επανεκτιμηθείσας αξίας θα φέρεται, σαν ένα αποθεματικό, στην καθαρή θέση της επιχείρησης.

Διεθνή Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων.

Η Δ. Ε. Λ. Π. εξέδωσε ήδη τα εξής σχετικά με το θέμα Λογιστικά πρότυπα: α) Το Νο 6 « Accounting Responses to Changing Prices, (που εφαρμόζεται για τις οικονομικές καταστάσεις που καλύπτουν τις περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1/ 1/ 78 και β) το Νο 15 «Information Reelecting the Effects of Changing prices» (που θα εφαρμοστεί για τις οικονομικές καταστάσεις που θα καλύπτουν περιόδους που θα αρχίσουν από ή μετά την

1/ 1/ 1983. Το τελευταίο αυτό πρότυπο επιβάλλει στις επιχειρήσεις που απευθύνεται να παρουσιάζουν πληροφορικής στοιχεία με τα οποία αποκαλύπτονται οι επιδράσεις από τις μεταβολές των τιμών.

Από την παραπάνω συνοπτική παρουσίαση προκύπτει ότι στις περισσότερες χώρες του κόσμου είτε το ίδιο το κράτος, είτε οι επαγγελματικές οργανώσεις των αναγνωρισμένων λογιστών, είτε τα χρηματιστήρια, ζητούν από τις επιχειρήσεις να αποκαλύπτουν συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία, που να διαφωτίζουν πλήρως το μελετητή των οικονομικών καταστάσεων σχετικά με τις επιδράσεις που έχει ο **πληθωρισμός** κυρίως στα αποτελέσματα της επιχείρησης. Τα κράτη, μάλιστα, που μαστίζονται από υψηλού επιπέδου πληθωρισμό βρέθηκαν στην ανάγκη να καθιερώσουν ένα κάποιο λογιστικό σύστημα που να εξασφαλίζει κάπως την ακεραιότητα των κεφαλαίων της επιχείρησης.

ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κρίσιμο μέγεθος για την επιτυχία των αναπτυξιακών στόχων της Ελληνικής οικονομίας για τα αμέσως επόμενα χρόνια είναι ο πληθωρισμός. Η ταχεία και σταθερή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αποτελεί τώρα ένα στόχο πρώτης προτεραιότητας. Για μια σειρά λόγων ο πληθωρισμός αναδεικνύεται ως πρόβλημα μεγαλύτερης σημασίας από το δημοσιονομικό στη διαχείριση της οικονομίας.

1. Η πρόσφατη πρόοδος είναι ενθαρρυντική αλλά η απόκλιση του πληθωρισμού από το στόχο για το 1996 που προηγήθηκε έχει κάνει επιτακτικότερη την αντιμετώπιση του προβλήματος από δω και μπρος.
2. Η σταθερή ισοτιμία της δραχμής, η οποία είναι τώρα δεδομένη και απαραβίαστη σημαίνει ότι αισθητά υψηλότερος πληθωρισμός από αυτούς των Ευρωπαίων κι άλλων εμπορικών μας εταίρων χειροτερεύει ταχέως και σωρευτικά τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας και συνεπώς αποβαίνει μακροπρόθεσμα εις βάρος της οικονομικής ανάπτυξης η της απασχόλησης και καθυστερεί την πραγματική σύγκλιση με τα άλλα μέλη της Ε.Ε.
3. Η απόφαση της Κυβέρνησης να προσχωρήσει στο Ενιαίο Ευρωπαϊκό Νόμισμα το 2001 απαιτεί, σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχ, τη μείωση του πληθωρισμού σε πολύ χαμηλό επίπεδο ως το 1999, πράγμα που συμβαδίζει με την επιταγή του σημείου [2] αλλά κάνει και πιο απλή τη στενότητα των χρονικών περιθωρίων στη διάθεση μας.
4. Οι υψηλοί τόκοι με τους οποίους επιβαρύνονται οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους οφείλονται εν μέρη στα υψηλά ονομαστικά επιτόκια και επειδή αυτά ενσωματώνουν αποζημίωση για τον πληθωρισμό, η ταχεία αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα συνοδευτεί μεσοπρόθεσμα από ταχεία μείωση των επιτοκίων και θα συμβάλλει δραματικά και στην επίλυση του δημοσιονομικού μας προβλήματος.

Εκτιμάται ότι για να εκπληρωθεί ο σχετικός όρος του Μάαστριχ, το 1999 ο πληθωρισμός σε μέσα επίπεδα πρέπει να έχει κατέλθει στο 2,3%, από δε την οπτική γωνία της σταθερής ισοτιμίας ένα τέτοιο επίπεδο είναι ακόμη επιτακτικότερο.

[Η συνθήκη του Μάαστριχ προσδιορίζει 1,5% ως τη μέγιστη διαφορά που επιτρέπεται από τον πληθωρισμό των τριών χωρών της Ε.Ε. με την καλύτερη επίδοση. Ο πληθωρισμός τους τώρα κυμαίνεται, κατά μέσο όρο, γύρω στο 1% με την πιθανότητα ότι θα πάει χαμηλότερα. -]

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Τα στοιχεία μιας συνθετικής θεωρίας πληθωρισμού.

Η ανάγκη να υπερνικηθεί ο πληθωρισμός είναι επιτακτική, πρωταρχικά για να αποκατασταθεί συνέπεια με τη σταθερή ισοτιμία αλλά επίσης και για να εκπληρωθεί ο σχετικός όρος για την προσχώρηση της χώρας στο Ενιαίο Ευρωπαϊκό Νόμισμα το 2001. Εκτιμάται ότι ο πληθωρισμός της τάξεως του 2,3 % σε μέσα επίπεδα το 1999 θα είναι συνεπής και με τα δύο κριτήρια.. Με δεδομένη τη σημασία του στόχου, το ερώτημα δεν είναι εάν θα επιτευχθεί, αλλά πως. Εάν το «πως» μπορεί να βασισθεί στη συναίνεση των κοινωνικών φορέων, τότε θα ελαχιστοποιηθεί το κόστος και θα μεγιστοποιηθούν τα οφέλη που θα προκύψουν. Για να επιτευχθεί ομαλά ο στόχος, ο πληθωρισμός το 1998 [αρχή - τέλος] πρέπει ήδη να έχει μειωθεί στο 2,5%. Το 1998 θα είναι το κρίσιμο έτος. Για να έχει το πρόγραμμα γερά θεμέλια, υιοθετείται η πιο ακραία και απαισιόδοξη υπόθεση - 5.5.% πληθωρισμός αρχή - τέλος 1997 – οπότε η μείωση του 1998 θα πρέπει να είναι 3,0 μονάδες.

Μέσα πολιτικής και στόχος.

Οι τιμές των προϊόντων αποτελούνται από τέσσερα συστατικά στοιχεία: το κόστος εργασίας, τις τιμές των εισαγομένων προϊόντων, το περιθώριο κέρδους και τους έμμεσους φόρους. Μια μακροοικονομική πολιτική η οποία δίνει ιδιαίτερη σημασία στον πληθωρισμό πρέπει να καλύπτει όλα τα στοιχεία. Όσο περισσότερα μέσα πολιτικής είναι διαθέσιμα, τόσο πιο καλύτερα προσαρμοσμένο θα είναι το πακέτο των μέτρων προς το ζητούμενο αποτέλεσμα. Το κάθε μέσο πολιτικής επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα και τα τέσσερα συστατικά στοιχεία των τιμών αλλά προφανώς η επίδραση της εισοδηματικής πολιτικής εστιάζεται ιδιαίτερα στο στοιχείο « κόστος εργασίας» και της συναλλαγματικής πολιτικής στο στοιχείο « τιμές εισαγομένων προϊόντων». Οι έμμεσοι φόροι ελέγχονται άμεσα από την Κυβέρνηση. Η νομισματική πολιτική [επιπρόσθετα του συναλλαγματικού της σκέλους] επιδρά επί των τιμών με ποικίλους τρόπους, αλλά ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την

παρούσα οπτική γωνία παρουσιάζει η επίδραση της επί του στοιχείου «περιθώριο κέρδους» του οποίου το μέσο επίπεδο μπορεί να επηρεάζει μέσω του ρόλου που παίζει στη διαμόρφωση της συνολικής ζήτησης. Επίσης, λόγω της ευελιξίας της, η νομισματική πολιτική μπορεί να αντισταθμίζει με ευκολία τυχόν παραβιάσεις δια της δυναμικής χρήσης της. Στο υπόλοιδο της έκθεσης επικαλούμαστε τη νομισματική πολιτική μόνο υπ' αυτές τις ιδιότητες της.

Μια πολυδιάστατη πολιτική, η οποία περιλαμβάνει την εισοδηματική πολιτική, επιτρέπει την επίτευξή του στόχου για τον πληθωρισμό με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Είναι βέβαια δυνατό να δαμασθεί ο πληθωρισμός χωρίς εισοδηματική πολιτική. Έχει αποδειχθεί επανειλημμένα σε πολλές χώρες - είναι άλλωστε και η συνήθης [αλλά όχι πλέον αδιαφοροποίητη] συνταγή του ΔΝΤ- ότι αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση μόνο νομισματικών / δημοσιονομικών εργαλείων. Για να είναι όμως βέβαιη η επιτυχία τους, χρειάζεται να συμπιέζουν τη συνολική ζήτηση σε σημείο που να επιφέρουν αισθητή ύφεση στην οικονομία, με σοβαρό κόστος σε διαφυγούσα παραγωγή, χαμένες επενδύσεις, διογκωμένη ανεργία, και μειωμένα κέρδη. Οι καλοήθειες επιπτώσεις επί των πληθωριστικών προσδοκιών αμβλύνουν τις οδυνηρές συνέπειες αλλά οι προσδοκίες υπόκεινται σε μεγάλη αβεβαιότητα και χρειάζεται ένα υπεσυμπιεστικό πακέτο νομισματικών / δημοσιονομικών μέτρων για να επηρεασθούν με κάποια σιγουριά οι προσδοκίες προς τη σωστή κατεύθυνση.

Επειδή η εισοδηματική πολιτική αποφέρει τόσο στους εργαζόμενους όσο και τους εργοδότες, αποφεύγοντας πιο επώδυνες πολιτικές, χαρακτηρίζεται συχνά από συναινετικό πνεύμα, ιδίως σε κρίσιμες στιγμές μιας οικονομίας.

Υπάρχει ευρύτατη διεθνής εμπειρία για την εισοδηματική πολιτική σε χώρες που είναι αρκετά αναπτυγμένες για να μπορούν να στήσουν τους απαιτούμενους μηχανισμούς. Στην περίοδο ακμής του Θατσερισμού, στη δεκαετία του 80, η χρήση εισοδηματικής πολιτικής αραίωσε αλλά δεν έπαυσε.

Ακόμα και σε μια χώρα όπως η Γερμανία, που τυπικά δεν έχει ασκήσει εισοδηματική πολιτική, οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις επηρεάζονται άτυπα από την Κεντρική Τράπεζα [Bundrsbank] και οι διαπραγματευτές γνωρίζουν ότι μια συμφωνία ασυμβίβαστη με τη σταθερότητα των τιμών θα προκαλέσει αύξηση επιτοκίων και γενικότερα νομισματική συμπίεση.

Στην Ελλάδα η εισοδηματική πολιτική είναι ένα καθιερωμένο μέσο μακροοικονομικής πολιτικής επί δεκαετίες. Η συσσωρευμένη εμπειρία υποβοηθεί την εφαρμογή της. Ένα σημείο όμως της Ελληνικής εμπειρίας ίσως να «θολώνει τα νερά» και απαιτεί αποσαφήνιση. Η εισοδηματική πολιτική τώρα στοχεύει στη συγκράτηση των ονομαστικών αποδοχών, όχι των πραγματικών, οι οποίες προγραμματίζονται να αυξάνονται. Το τονίζουμε αυτό με ιδιαίτερη έμφαση. Δεν πρέπει να παρεξηγηθεί αυτό που προγραμματίζεται τώρα σε συνέχεια εισοδηματικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν σε κάποιες παλαιότερες φάσεις, όταν η αυστηρή πολιτική αφορούσε και τα πραγματικά εισοδήματα, π.χ. στην περίοδο 1985 -87. Τότε η οικονομία ήταν στο χείλος της καταστροφής και ήταν ανάγκη να περιορισθεί η υπερκατανάλωση, η οποία, μαζί με άλλες απαιτήσεις επί των πόρων της οικονομίας έφθασε να υπερβαίνει για ένα διάστημα την παραγωγή της χώρας σχεδόν κατά 10% με αντίστοιχο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και με επικείμενη τη στείρευση των πηγών δανειοδότησης για την κάλυψη του ελλείμματος. Αντίθετα, τώρα ο πληθωρισμός αυτός καθαυτός, είναι ο στόχος, ενώ η εισοδηματική πολιτική επιδιώκει να συγκρατήσει τις ονομαστικές αυξήσεις των εισοδημάτων και μόνο αυτές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. G. Ackley: Macroeconomic Theory (New York: Macmillan, 1961), κεφάλαιο 16.
2. M. Bronfendremmer - F. Holzman: « A Survey of inflation Theory», αναδημ. στη συλλογή: Surveys of Economic Theory (London: Macmillan, 1965), τόμος Πρώτος, σελ. 46- 107.
3. R. Gordon: « Recent Developments in the Theory of inflation and Unemployment». Journal of Monetary Economics (τομ. 2, 1976), σελ. 185 219, αναδημ. στον τόμο των Korliras - Thorn: Modern Macroeconomics (New York: Harper & Row, 1979), σελ. 259 - 284.
4. B. Hanser. A. Survey of General Equilibrium Systems (New York: Mc Craw - Hill, 1970), κεφάλαιο 10.
5. L. Klein: The Keynesian Revolution (London: Macmillan, 1966) κεφάλαιο 6.
6. D, Kaudler - M. Parkin: « Inflation: A Survey». Economic Journal (1975), σελ. 741 - 809, αναδημ. στον τόμο των Korliras - Thorn, ε.α., σελ. 139 - 197.
7. J. Trevithick - C. Mulvey: The Economics of inflation (New York: Wiley, 1975).
8. Accounting Principles Board (A.P.B.): Statement No 3 « Financial Statements Restated for General Price - Level Changes. N. York 1969.
9. Γεωργιάδη Μ.: Οικονομική των Επιχειρήσεων, Αθήνα 1973.
10. Σακέλλη Ε. : Αποθεματικά των Ανωνύμων Εταιρειών, Αθήνα 1980.
11. Τσιμαρά Μ. : Αρχαί Γενικής Λογιστικής.
12. Χρυσοκέρη Ι. : Λογιστική Πληθωρισμού, Πειραιεύς 1979.

